

**ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΣΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ
ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ:
Στοιχεία από την Ελλάδα**

**ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ**

ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΑΤΣΟΥ

Έκθεση ευρημάτων έρευνας – Ελληνική έκδοση Ελλάδα

Παραδοτέο 2.4

Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου - Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου

Αυτό το έγγραφο έχει συνταχθεί στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού έργου EQUALITYDATA: Piloting Equality Data Collection in Criminal Justice Systems across EU, το οποίο χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Δικαιωμάτων, Ισότητας και Ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις που εκφράζονται δεν αντιπροσωπεύουν τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία δεν φέρει ευθύνη για τυχόν απαιτήσεις που απορρέουν από το περιεχόμενο του παρόντος εγγράφου.

Πίνακας Περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ	8
Νομικό και θεσμικό πλαίσιο	8
Επισκόπηση διαθέσιμων εθνικών στοιχείων	12
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΛΛΕΧΘΕΝΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ	14
Συνθήκες αστυνομικής κράτησης	14
Εγγυήσεις στο πλαίσιο της αστυνομικής κράτησης	17
Δικονομικά δικαιώματα στο πλαίσιο της προδικασίας	26
Συνθήκες κράτησης στο στάδιο της προδικασίας	35
Δημογραφικά στοιχεία	38
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	41

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έρευνα πεδίου πραγματοποιήθηκε μεταξύ της 9^{ης} Νοεμβρίου και της 23^{ης} Δεκεμβρίου 2021 στις φυλακές Κορυδαλλού, που βρίσκονται στα νότια προάστια της Αθήνας. Από τη δευτερογενή έρευνα, που έλαβε χώρα στην πρώτη φάση της έρευνας, διαπιστώθηκε ότι στο κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού διαμένει σημαντικό και ιδιαίτερα ετερογενές τμήμα του συνολικού πληθυσμού αλλοδαπών κρατουμένων των ελληνικών φυλακών. Στα καταστήματα κράτησης Κορυδαλλού I και II διαμένουν συνολικά 1.807 κρατούμενοι, στους οποίους περιλαμβάνονται 1.650 άνδρες και 157 γυναίκες. Στο κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού διαμένουν συνολικά 1.137 αλλοδαποί άνδρες κρατούμενοι, ενώ στο κατάστημα κράτησης γυναικών Κορυδαλλού διαμένουν 55 αλλοδαπές κρατούμενες. Στο δείγμα της έρευνας, που επιλέχθηκε με βάση τα κριτήρια σχετικά με τη μεθοδολογία έρευνας του έργου που έθεσε η Bulgarian Helsinki Committee Association (Ένωση της Βουλγαρικής Επιτροπής Ελσίνκι), περιλαμβάνονται καταδικασθέντες κρατούμενοι, η ποινική διαδικασία εις βάρος των οποίων ξεκίνησε μετά την 1^η Ιανουαρίου 2020.

Καταρχάς, η μεθοδολογία έρευνας που επιλέχθηκε αποσκοπεί στη διευκόλυνση της συλλογής δεδομένων σχετικά με τις άνισες επιπτώσεις που υφίστανται οι κυρίαρχες εθνοτικές και μεταναστευτικές ομάδες στα πλαίσια του ελληνικού συστήματος ποινικής δικαιοσύνης. Πρόκειται για πρόσωπα που κατάγονται ιδίως από την Αλβανία, τη Ρουμανία, την Κεντρική Αφρική και αραβόφωνες χώρες. Παρόλο που στον πληθυσμό των αλλοδαπών κρατουμένων περιλαμβάνονται και Τσιγγάνοι/Ρομά, δεν κατέστη δυνατό να διαπιστωθεί το ακριβές ποσοστό τους, καθώς το καθεστώς «Ρομά» δεν δηλώνεται. Ως εκ τούτου, τα δεδομένα που συλλέχθηκαν δεν συσχετίστηκαν με τις κοινότητες Ρομά. Στο πλαίσιο των δημογραφικών δεδομένων που συλλέχθηκαν και αναλύθηκαν στην τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου, ορισμένοι από τους συμμετέχοντες δήλωσαν ότι είναι/αυτοπροσδιορίστηκαν ως Ρομά και ότι ανήκουν σε περισσότερες από μία εθνικότητες.

Περαιτέρω, οφείλει να επισημανθεί ότι η έρευνα πεδίου που διεξήχθη στο πλαίσιο του έργου EQUALITYDATA, είναι η πρώτη προσπάθεια να αποτυπωθεί στατιστικά η διακριτική αντιμετώπιση εις βάρος αλλοδαπών κρατουμένων και να συγκριθεί με αυτή των πολιτών άλλων κρατών μελών. Παρά το γεγονός ότι από τα ευρήματα προγενέστερων εκθέσεων καταδεικνύεται ότι η κακομεταχείριση αλλοδαπών και Ρομά από τις αστυνομικές αρχές εξακολουθεί να αποτελεί συνήθη πρακτική στις ελληνικές φυλακές, δεν υπάρχουν συγκεκριμένα στοιχεία.

Πριν την έρευνα πεδίου, διεξήχθη δευτερογενής έρευνα για τον εντοπισμό διαθέσιμων εθνικών στατιστικών στοιχείων και ερευνών, προς αντιπαράβολή με τα δεδομένα που θα προέκυπταν από την έρευνα πεδίου. Τα ευρήματα περιλαμβάνονται στο Κεφάλαιο 2 της παρούσας έκθεσης. Όσον αφορά στον προγραμματισμό, η υλοποίηση της έρευνας πεδίου ξεκίνησε μετά την έγκριση της διεξαγωγής έρευνας εντός των ελληνικών καταστημάτων κράτησης από την αρμόδια αρχή (Υπουργείο Δικαιοσύνης, σε συνεργασία με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη). Σύμφωνα με τον Σωφρονιστικό Κώδικα (άρθρο 86Α), η άδεια για τη διενέργεια επιστημονικής έρευνας σε χώρους κράτησης χορηγείται από την αρμόδια αρχή, κατόπιν αξιολόγησης των κάτωθι σχετικών με την έρευνα παραγόντων:

- 1) αντικείμενο έρευνας
- 2) ερευνητική ομάδα και επιστημονικώς υπεύθυνος
- 3) μεθοδολογία έρευνας και
- 4) πολιτική προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα φορέα

Επισημαίνεται ότι απαιτήθηκε διάστημα περίπου πέντε μηνών για την εξέταση της αίτησης από τα αρμόδια υπουργεία. Την 27^η Αυγούστου 2021 το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου έλαβε άδεια και επίσημη πρόσβαση και, ακολούθως, την 29^η Οκτωβρίου 2021, χορηγήθηκε σχετι-

κή άδεια από το αντίστοιχο Κατάστημα Κράτησης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να καθυστερήσει η έναρξη των ερευνών με τους κρατούμενους, καθώς δεν ήταν εφικτή η τηλεφωνική ή ηλεκτρονική επικοινωνία μαζί τους πριν τη χορήγηση πρόσβασης. Η υλοποίηση της έρευνας ξεκίνησε εν τέλει την 9^η Νοεμβρίου 2021 και ολοκληρώθηκε την 13^η Δεκεμβρίου 2021. Δύο κύριοι παράγοντες καθυστέρησαν την επίσημη χορήγηση πρόσβασης στα καταστήματα κράτησης:

- 1) η μεταφορά της σχετικής διοικητικής αρμοδιότητας από το Υπουργείο Δικαιοσύνης στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη τον Απρίλιο 2021 και
- 2) τα κυβερνητικά μέτρα περιορισμού διάδοσης του COVID-19 που επιβλήθηκαν στις φυλακές έως τον Ιούνιο 2021.

Τα Καταστήματα Κράτησης Κορυδαλλού (I και II) επιλέχθηκαν με βάση δύο στατιστικά δεδομένα. Στον Κορυδαλλό απαντάται το μεγαλύτερο από το 32 ελληνικά καταστήματα κράτησης, από άποψη χωρητικότητας και πληθυσμού κρατουμένων (αντιστοιχεί σε ποσοστό 20% κατά προσέγγιση της συνολικής χωρητικότητας των φυλακών και του συνολικού αριθμού κρατουμένων¹) και το ποσοστό αλλοδαπών κρατουμένων αντιστοιχεί σε 65% του συνολικού πληθυσμού κρατουμένων, γεγονός που παρείχε ευρύ πληθυσμιακό δείγμα για την έρευνά μας. Περαιτέρω, ο Κορυδαλλός διαθέτει οργανωμένο Τμήμα Κοινωνιολόγων, που διευκόλυνε τη διαδικασία της έρευνας με τις πτέρυγες των αλλοδαπών κρατουμένων, παρείχε εισαγωγικά στατιστικά στοιχεία και επικοινωνούσε με άλλα τμήματα της φυλακής για την υποστήριξη της αποστολής μας.

Το ποσοστό ανταπόκρισης των κρατουμένων στην έρευνα ήταν μάλλον θετικό, αλλά εξαρτώμενο από την εκ μέρους τους δυνατότητα κατανόησης του πλαισίου. Η ερευνητική ομάδα διευκόλυνε την επικοινωνία και την παροχή διευκρινίσεων προς τους κρατούμενους. Ωστόσο, το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων στην έρευνα, οι οποίοι σε ορισμένες περιπτώσεις είχαν λάβει μόνο πρωτοβάθμια εκπαίδευση, συνέβαλε καθοριστικά στη δυνατότητά τους να κατανοήσουν το πεδίο και το πλαίσιο της έρευνας και να συνεισφέρουν πρόσθετα διαφωτιστικά στοιχεία. Περαιτέρω, παρά την παροχή πρόσθετων εγγυήσεων ανωνυμίας, οι συμμετέχοντες ήταν διστακτικοί ως προς την παροχή διεξοδικών πληροφοριών σχετικά με την κράτησή τους, σε περιπτώσεις στις οποίες αναφέρθηκε κακομεταχείριση.

Τέλος, οφείλει να επισημανθεί ότι τα ερωτηματολόγια της έρευνας προσαρμόστηκαν σε επτά (7) διαφορετικές γλώσσες, προκειμένου να καλυφθούν οι βασικές γλώσσες που μιλούν οι κρατούμενοι στις ελληνικές φυλακές. Σε αυτές περιλαμβάνονται, κατά σειρά πλειοψηφίας, τα αλβανικά (25%), τα αραβικά (20%), τα φαρσί (15%), τα ουρντού (10%), τα αγγλικά (5%), τα ελληνικά (20%) και τα γαλλικά (5%). Η ταυτότητα «Ρομά» παρέμεινε η πιο δύσκολη κατηγορία προς ταυτοποίηση, καθώς στη διαδικασία εισαγωγής στις φυλακές δεν καταγράφονται τέτοιες πληροφορίες και οι Ρομά κρατούμενοι δεν δηλώνουν ότι είναι «Ρομά». Παρά την ύπαρξη μιας σαφούς άγραφης αντίληψης περί της κοινότητας των Ρομά εντός του σωφρονιστικού συστήματος, το στοιχείο αυτό δεν δηλώνεται, δεν καταγράφεται και δεν ταυτοποιείται επίσημα στο πλαίσιο των διοικητικών διαδικασιών. Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, εντάξαμε τους συμμετέχοντες στην έρευνα στην κατηγορία των Ρομά/Τσιγγάνων, εφόσον οι ίδιοι αυτοπροσδιορίζονταν ως τέτοιοι. Οφείλει να επισημανθεί ότι στα ελληνικά καταστήματα κράτησης, τα πρόσωπα που εντάσσονται στην εν λόγω κατηγορία ανήκουν σε περισσότερες από μία εθνικότητες, όπως η ελληνική, η βουλγαρική, η αλβανική ή η ρουμανική.

Από την αρχή του έργου, είχε προβλεφθεί ότι η μεθοδολογία της έρευνας θα εδρασθεί στη διεξαγωγή κεκλεισμένων των θυρών, κατ' ιδίαν έρευνας με τους κρατούμενους. Ωστόσο, κατά το δεύτερο στάδιο έγκρισης της διεξαγωγής της έρευνας (χορήγηση άδειας από το κατάστημα κράτησης), η διοίκηση προέβλεψε μια πρόσθετη επιβάρυνση: τη δυσχέρεια συμμετοχής των φυλακών σε μια χρονοβόρα διαδικασία διεξαγωγής συνεντεύξεων. Ως εκ τούτου, συνέστησε να διανεμηθούν ερωτηματολόγια σε διάφορες γλώσσες, με τη συνδρομή των ερευνητριών. Η εν λόγω σύ-

1 Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής, 2020 διαθ. σε: [Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής - Υπ. Προστασίας του Πολίτη \(mopocp.gov.gr\)](https://www.mopocp.gov.gr/)

σταση συμπεριλήφθηκε και στην επίσημη επιστολή περί έγκρισης εισόδου που κοινοποιήθηκε στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, με αποτέλεσμα η είσοδός μας να εξαρτηθεί από την εν λόγω προϋπόθεση.

Η συνδρομή της ερευνήτριας/των ερευνητριών συνίστατο στην παρουσίαση του αντικειμένου της έρευνας, στην παροχή διευκρινίσεων και στην ενθάρρυνση των συμμετεχόντων να παράσχουν ειλικρινή ανατροφοδότηση σχετικά με τις εμπειρίες τους. Στα καταστήματα κράτησης (ανδρών και γυναικών) Κορυδαλλού, οι κρατούμενοι διαχωρίζονται βάσει εθνικότητας ή θρησκείας, κατά κύριο λόγο. Οι επικεφαλής των πτερύγων του καταστήματος κράτησης, στις οποίες κατανέμονται αλλοδαποί κρατούμενοι, διευκόλυναν τη διανομή των ερωτηματολογίων. Συνέδραμαν στη διανομή, στην αποσαφήνιση των πληροφοριών στη εκάστοτε γλώσσα και στην εκ νέου συλλογή των ερωτηματολογίων από τις πτέρυγες. Η ερευνήτρια/οι ερευνήτριες είχαν διαρκή επικοινωνία με τους επικεφαλής των πτερύγων², προκειμένου να παρέχουν διευκρινίσεις σχετικά με το ερωτηματολόγιο και να απαντούν σε ερωτήσεις, καθώς και να παρέχουν διαβεβαιώσεις σχετικά με την ακεραιότητα και την ανωνυμία της διαδικασίας. Όπως αναφέρεται και στην ανάλυση των αποτελεσμάτων, παρά τις προφορικές και έγγραφες διαβεβαιώσεις, αρκετοί κρατούμενοι που αρχικά δήλωσαν συμμετοχή στην έρευνα, υπαναχώρησαν σε μεταγενέστερα στάδια, αφού διάβασαν τα έντυπα συγκατάθεσης που απαιτούνταν να υπογράψουν. Πρόκειται για ποσοστό που αντιστοιχεί στο 23% των κρατουμένων που εξέφρασαν αρχικά την πρόθεση να συμμετάσχουν στην έρευνα.

Πριν προχωρήσουμε στο επόμενο κεφάλαιο της έκθεσης, οφείλει να επισημανθεί ότι η υποστήριξη που παρείχαν η διοίκηση του Καταστήματος Κράτησης και το Τμήμα Κοινωνιολόγων, εν μέσω των μέτρων περιορισμού διάδοσης του COVID-19 και των διαρκών μετακινήσεων προσωπικού και κρατουμένων, ήταν σημαντική και καθοριστική για την επιτυχή υλοποίηση της εν λόγω δράσης.

2 Οι ερευνήτριες ήταν φυσικώς παρούσες στα καταστήματα κράτησης καθημερινά, από την 9^η Νοεμβρίου έως την 23^η Δεκεμβρίου.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Νομικό και θεσμικό πλαίσιο

Στην περιγραφή του εθνικού θεσμικού και ποινικού δικονομικού πλαισίου που ακολουθεί περιλαμβάνονται: α) τα διαφορετικά στάδια της ποινικής διαδικασίας, β) οι διακριτοί ρόλοι της αστυνομίας, των εισαγγελικών λειτουργιών, των δικηγόρων και των δικαστών στο στάδιο της προδικασίας, γ) τα βασικά δικονομικά δικαιώματα των κατηγορουμένων, όπως κατοχυρώνονται στο νόμο, ορισμοί και σύντομη μνεία στο πλαίσιο περί νομικής βοήθειας και διερμηνείας.

Το ελληνικό νομικό σύστημα βασίζεται στην παράδοση της ηπειρωτικής Ευρώπης. Ο Ποινικός Κώδικας είναι το βασικό κωδικοποιημένο νομοθετικό κείμενο ουσιαστικού ποινικού δικαίου και ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) είναι το βασικό νομοθέτημα δικονομικού δικαίου³. Ειδικότερα ζητήματα ποινικής φύσεως ρυθμίζονται με ειδικούς ποινικούς νόμους. Οι *οδηγίες 2010/64/ΕΕ* σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση και *2012/13/ΕΕ* σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης ενσωματώθηκαν στο εσωτερικό δίκαιο με τον νόμο 4236/2014⁴. Η *οδηγία 2013/48/ΕΕ* σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο μεταφέρθηκε στο εθνικό δίκαιο με τον νόμο 4478/2017⁵. Στον νόμο 3251/2004 θεσπίζεται η διαδικασία έκδοσης και εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, καθώς και τα δικονομικά δικαιώματα των εκζητούμενων. Θεμελιώδεις εγγυήσεις σχετικά με το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη κατοχυρώνονται στις διατάξεις των άρθρων 6 και 7 του ελληνικού Συντάγματος⁶. Στο άρθρο 6 περιλαμβάνονται διατάξεις σχετικές με τη σύλληψη, καθώς και νομοθετικά όρια σχετικά με την προσαγωγή συλληφθέντος ενώπιον δικαστικής αρχής και τη διάρκεια της προφυλάκισης. Στο άρθρο 7 προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ότι κανείς δεν τιμωρείται για έγκλημα που δεν προβλεπόταν από νόμο που ίσχυε πριν από την τέλεσή του και ότι τα πρόσωπα που κρατούνται άδικα ή παράνομα δικαιούνται αποζημίωση.

Στην Ελλάδα, τα βασικά **στάδια της ποινικής διαδικασίας** είναι δύο: το στάδιο της προδικασίας και η επ' ακροατηρίω διαδικασία:

- 1) Η *προδικασία* είναι έγγραφη, μυστική και δεν διεξάγεται κατ' αντιδικία (άρθρα 33, 34, 241 ΚΠΔ). Τα αποδεικτικά στοιχεία συλλέγονται από ανακριτή ή ανακριτικούς υπαλλήλους, ανάλογα με το είδος της ανάκρισης που διεξάγεται. Η διαδικασία έχει ορισμένα χαρακτηριστικά του κατηγορητικού συστήματος, καθώς οι διάδικοι μπορούν να επηρεάσουν τη διαδικασία με την υποβολή αιτήσεων, την προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων, την άσκηση προσφυγών κατά των αποφάσεων του ανακριτή και του εισαγγελέα κ.λπ. Το στάδιο της προδικασίας αρχίζει όταν ο εισαγγελέας διατάσσει την άσκηση ποινικής δίωξης για ένα έγκλημα και περατώνεται με απόφαση που εκδίδεται από (α) τον εισαγγελέα, (β) τον ανακριτή με τη σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα (όταν διεξάγεται κύρια ανάκριση) ή (γ) το δικαστικό συμβούλιο, το οποίο μπορεί να διατάξει την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο ή την παύ-

3 ΠΔ 258/1986 «Κώδικας Ποινικής Δικονομίας» (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986), ΠΔ 283/1985 «Ποινικός Κώδικας» (ΦΕΚ Α' 106/31.05.1985)

4 Νόμος 4236/2014 «Ενσωμάτωση των Οδηγιών 2010/64/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Οκτωβρίου 2010 σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία (L 280) και 2012/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2012 σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (L 142) και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 33/11.2.2014)

5 Νόμος 4478/2017 «Κύρωση και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας για τη νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 91/23.06.2017)

6 Το Σύνταγμα της Ελλάδας, διαθ. σε: <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/>

ση της ποινικής δίωξης⁷. Κατ' εξαίρεση, στην περίπτωση αυτόφωρου εγκλήματος, το στάδιο της προδικασίας αρχίζει με τη σύλληψη.

- 2) Η επ' ακροατηρίω διαδικασία είναι δημόσια, προφορική και διεξάγεται εν μέρει κατ' αντιδικία. Η απόφαση του δικαστηρίου βασίζεται στα αποδεικτικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο. Οι μάρτυρες εξετάζονται από το δικαστήριο και τους διαδίκους και γίνεται ανάγνωση όλων των σχετικών εγγράφων. Ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να διορίσει έως τρεις συνηγόρους υπεράσπισης. Η συνδρομή συνηγόρου είναι υποχρεωτική στην περίπτωση σοβαρών εγκλημάτων⁸. Ο κατηγορούμενος μπορεί επίσης να αιτηθεί νομικής συνδρομής πριν από την επ' ακροατηρίω διαδικασία. Ο κατηγορούμενος που δεν εμφανίζεται στο ακροατήριο, παρά το γεγονός ότι έχει νομίμως κλητευθεί, δικάζεται ερήμην. Ο πολιτικώς ενάγων δεν υποχρεούται να εμφανιστεί αυτοπροσώπως και μπορεί να επιλέξει να εκπροσωπηθεί από συνήγορο - ωστόσο, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την αυτοπρόσωπη παρουσία του όταν καλείται ως μάρτυρας. Η ποινική διαδικασία τελειώνει: (α) με την καταδίκη ή την αθώωση του κατηγορουμένου, (β) με την οριστική παύση της ποινικής δίωξης, όταν έχει γίνει παραίτηση από το δικαίωμα της έγκλησης ή όταν έχει γίνει ανάκλησή της ή όταν έχει αμνηστευθεί η πράξη ή έχει παραγραφεί το αξιόποινό της, (γ) με την κήρυξη της ποινικής δίωξης απαράδεκτης στις περιπτώσεις που υπάρχει δεδικασμένο, ή όταν δεν υπάρχει η έγκληση, αίτηση ή άδεια που απαιτείται για τη δίωξη αδικήματος.

Όσον αφορά στα **δικονομικά δικαιώματα των κατηγορουμένων** στο στάδιο της προδικασίας, ο ύποπτος που καλείται για παροχή εξηγήσεων στο πλαίσιο προκαταρκτικής εξέτασης έχει δικαίωμα να παρίσταται με συνήγορο, να αρνείται την παροχή εξηγήσεων ή να λαμβάνει 48ωρη προθεσμία για την παροχή τους, να ζητεί τη χορήγηση αντιγράφων της δικογραφίας, να προτείνει μάρτυρες και να προσάγει αποδεικτικά μέσα προς υπεράσπισή του. Μπορεί να ασκεί τα δικαιώματα αυτά αυτοπροσώπως ή εκπροσωπούμενος από συνήγορο, εκτός εάν η παρουσία του κρίνεται αναγκαία από τον ανακριτικό υπάλληλο που διεξάγει την προκαταρκτική εξέταση. Ο ανακριτικός υπάλληλος υποχρεούται να ενημερώσει τον ύποπτο όσον αφορά στα ανωτέρω δικαιώματα. Ο ύποπτος δικαιούται επίσης να ενημερώνεται σχετικά με τα δικαιώματα που αναφέρονται στο *άρθρο 99Α ΚΠΔ*. Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, η σχετική ενημέρωση οφείλει να παρέχεται κατά την πρώτη επαφή με αρμόδια αρχή («αμέσως»), αν και δεν διευκρινίζεται περί ποιας αρχής πρόκειται. Ο ύποπτος εξετάζεται ανωμοτί. Εάν εξεταστεί ενόρκως (ως μάρτυρας) ή εάν δεν του επιτραπεί η παράσταση με συνήγορο, οι δηλώσεις του δεν μπορούν να αποτελέσουν μέρος της εις βάρος του δικογραφίας. Όλες οι επικοινωνίες με τους συνηγόρους είναι εμπιστευτικές. Ειδικότερα:

Το *άρθρο 99Α ΚΠΔ*⁹ μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο τις διατάξεις της *οδηγίας 2012/13/ΕΕ* σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών. Σύμφωνα με την παράγραφο 1, κάθε ύποπτος ή κατηγορούμενος, ανεξαρτήτως εάν τελεί υπό καθεστώς στέρησης ελευθερίας, ενημερώνεται αμέσως, προφορικά ή εγγράφως, όσον αφορά στα δικαιώματα α) παράστασης με συνήγορο κατά την εξέτασή του, β) πρόσβασης σε δωρεάν νομική βοήθεια, γ) ενημέρωσης σχετικά με την κατηγορία, δ) πρόσβασης σε υπηρεσίες διερμηνείας και μετάφρασης και ε) σιωπής. Η εν λόγω ενημέρωση οφείλει να παρέχεται λαμβανομένων υπόψη των ειδικών αναγκών του ή/και της ευάλωτης κατάστασής του. Η ακριβής έννοια του όρου «αμέσως» δεν αποσαφηνίζεται στον νόμο. Τα πράγματα είναι σαφέστερα στην περίπτωση ύποπτου ή κατηγορουμένου που τελεί σε καθεστώς στέρησης ελευθερίας, δηλαδή έχει συλληφθεί επισήμως (βάσει εντάλματος σύλληψης ή επ' αυτοφώρω) ή κρατείται με άλλο τρόπο. Οφείλει να του παρέχεται αμέσως μετά τη σύλληψη ή τη θέση υπό κράτηση έγγραφο στο οποίο καταγράφονται τα δικαιώματά του και να του επιτρέπεται να το διατηρεί στην κατοχή του καθ' όλη τη διάρκεια στέρησης της ελευθερίας του.

⁷ Το Σύνταγμα της Ελλάδας, διαθ. σε: <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/>

⁸ Ως σοβαρά θεωρούνται τα αποδιδόμενα στον κατηγορούμενο εγκλήματα που απειλούνται με ποινή ισόβιας κάθειρξης ή πρόσκαιρης κάθειρξης με ανώτατο όριο τα είκοσι έτη ή εάν το έγκλημα τελέστηκε κατ' εξακολούθηση ή στο πλαίσιο εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης ή υπάρχει μεγάλος αριθμός παθόντων από αυτό.

⁹ Άρθρο 99Α Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

Πρόκειται για τα ακόλουθα δικαιώματα: α) το δικαίωμα παράστασης με συνήγορο, β) το δικαίωμα και οι προϋποθέσεις παροχής δωρεάν νομικής βοήθειας, γ) το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με την κατηγορία, δ) το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης, ε) το δικαίωμα σιωπής, στ) το δικαίωμα πρόσβασης στο υλικό της δικογραφίας, ζ) το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου ή των προξενικών αρχών για τη στέρηση της ελευθερίας, η) το δικαίωμα σε επείγουσα ιατρική περίθαλψη, θ) το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με τον ανώτατο αριθμό ωρών ή ημερών κατά τις οποίες δύναται να στερηθεί της ελευθερίας του προτού προσαχθεί ενώπιον δικαστικής αρχής και ι) το δικαίωμα παροχής πληροφοριών σχετικά με τις δυνατότητες προσβολής του νόμιμου χαρακτήρα της σύλληψης ή της κράτησης. Το ως άνω έγγραφο συντάσσεται σε γλώσσα απλή και κατανοητή στον κατηγορούμενο. Όταν αυτό δεν είναι διαθέσιμο στην κατάλληλη γλώσσα, η ενημέρωση γίνεται προφορικά έως ότου το έγγραφο μεταφραστεί, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση. Στον κατηγορούμενο που συλλαμβάνεται βάσει εντάλματος σύλληψης παρέχονται επίσης οι πληροφορίες που περιέχονται στο ένταλμα, το οποίο του κοινοποιείται κατά τη στιγμή της σύλληψης, δηλαδή (α) το όνομα, το επώνυμο, ο τόπος κατοικίας και η περιγραφή της εμφάνισης του κατηγορουμένου και (β) το έγκλημα για το οποίο κατηγορείται και η συγκεκριμένη διάταξη νόμου που παραβιάστηκε.¹⁰ Στην περίπτωση αυτόφωρου εγκλήματος, ο αρμόδιος εισαγγελέας μπορεί να εκδώσει ένταλμα σύλληψης μετά τη σύλληψη του κατηγορουμένου από την αστυνομία. Ωστόσο, αυτό δεν είναι υποχρεωτικό και δεν αποσαφηνίζεται στον νόμο η χρονική στιγμή κατά την οποία το ένταλμα αυτό, εφόσον εκδοθεί, κοινοποιείται στον κατηγορούμενο. Ειδικότερα:

Στις διατάξεις των άρθρων 99B και 99Γ ΚΠΔ¹¹ κατοχυρώνονται τα δικαιώματα κατηγορουμένων που στερούνται της ελευθερίας τους να ενημερώσουν ένα τρίτο πρόσωπο της επιλογής τους ή τις προξενικές αρχές του κράτους του οποίου είναι υπήκοοι για τη στέρηση της ελευθερίας τους (άρθρο 99B) και να επικοινωνήσουν με τρίτο πρόσωπο ή τις προξενικές αρχές του κράτους του οποίου είναι υπήκοοι (άρθρο 99Γ), σύμφωνα με την οδηγία 2013/48/ΕΕ.

Στις διατάξεις των άρθρων 100-105 ΚΠΔ¹² παρατίθενται τα δικαιώματα του κατηγορουμένου στο πλαίσιο της προανάκρισης και της κύριας ανάκρισης. Ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα παράστασης με συνήγορο σε κάθε εξέταση, ακόμη και σε αυτήν που γίνεται κατ' αντιπαράσταση με άλλους κατηγορουμένους ή μάρτυρες. Ο ανακριτής (ή ο ανακριτικός υπάλληλος, μέσω του εισαγγελέα, στην περίπτωση που διεξάγεται προανάκριση) έχει την υποχρέωση να διορίσει αυτεπαγγέλτως συνήγορο, αν το ζητήσει ο κατηγορούμενος. Η επικοινωνία του κατηγορουμένου με τον συνήγορό του είναι εμπιστευτική και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να απαγορευθεί.¹³ Μόλις ο κατηγορούμενος εμφανισθεί ή οδηγηθεί στον ανακριτή ή τον ανακριτικό υπάλληλο για να απολογηθεί, του ανακοινώνεται το περιεχόμενο του κατηγορητηρίου. Ο κατηγορούμενος ή ο συνήγορός του έχουν επίσης πρόσβαση στον φάκελο της δικογραφίας, συμπεριλαμβανομένου του κατηγορητηρίου, και μπορεί να λάβει αντίγραφά τους με δαπάνη του. Η πρόσβαση στον φάκελο μπορεί να περιορίζεται, αν αυτή ενδέχεται να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο τη ζωή ή τα θεμελιώδη δικαιώματα άλλου προσώπου ή για την προστασία σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, όπως σε περίπτωση διακινδύνευσης της διεξαγωγής άλλης έρευνας ή της εθνικής ασφάλειας, εφόσον δεν παραβιάζεται το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη.¹⁴ Ο κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα να ζητήσει προθεσμία 48 ωρών για να απολογηθεί.¹⁵ Κατά την εμφάνισή του ενώπιον του ανακριτή ή του ανακριτικού υπαλλήλου προς τον σκοπό αυτό, ο τελευταίος οφείλει να του εξηγήσει τα προαναφερθέντα δικαιώματα (πρόσβαση σε συνήγορο, αυτεπάγγελτος διορισμός, πρόσβαση στον φάκελο της δικογραφίας, δικαίωμα αίτησης προθεσμίας για την απολογία).¹⁶ Όταν ενεργείται προανά-

10 Άρθρο 276 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

11 Άρθρα 99B και 99Γ Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

12 Άρθρα 100-105 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

13 Άρθρο 100 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

14 Άρθρο 101 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

15 Άρθρο 102 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

16 Άρθρο 103 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

κριση, ο κατηγορούμενος, αφού ασκήσει τα δικαιώματά του, μπορεί να υποβάλει εγγράφως την απολογία του.¹⁷ Στις περιπτώσεις αυτόφωρου εγκλήματος, στις οποίες ενεργείται προανάκριση σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 243 παρ. 2 ΚΠΔ¹⁸, ο κατηγορούμενος απολαμβάνει όλα τα προαναφερθέντα δικαιώματα. Εάν παραβιασθούν τα δικαιώματά του, η εξέταση δεν μπορεί να αποτελέσει μέρος της δικογραφίας και δεν λαμβάνεται υπόψη παραδεκτώς στα επόμενα στάδια της διαδικασίας.¹⁹

Όσον αφορά στο **πλαίσιο περί παροχής νομικής βοήθειας**, στην Ελλάδα το εν λόγω ζήτημα ρυθμίζεται ιδίως από τον νόμο 3226/2004²⁰ σχετικά με την παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος. Δικαιούχοι νομικής βοήθειας είναι οι χαμηλού εισοδήματος πολίτες κράτους μέλους της ΕΕ και υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στην Ελλάδα, καθώς και ανήλικα θύματα, σύμφωνα με την οδηγία 2011/93/ΕΕ, σε αστικές ή ποινικές υποθέσεις. Η νομική βοήθεια καλύπτει την αποζημίωση του δικηγόρου στο στάδιο της προδικασίας και της επ' ακροατηρίω διαδικασίας, καθώς και τα δικαστικά έξοδα. Παράλληλα με τη νομική βοήθεια, μπορεί να διοριστεί αυτεπαγγέλτως συνήγορος από το δικαστήριο σε κάθε εξέταση του κατηγορουμένου ή κατά την απολογία του. Στην περίπτωση αυτή, δεν απαιτείται να πληροί τις προϋποθέσεις για παροχή νομικής βοήθειας.²¹

Το πρόσωπο που επιθυμεί να επωφεληθεί από το παροχή νομικής βοήθειας οφείλει να υποβάλει σχετική αίτηση, στην οποία περιλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με όλα τα στοιχεία στα οποία βασίζεται, συμπεριλαμβανομένου του αντικειμένου της υπόθεσης για την οποία ζητείται νομική βοήθεια και αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την οικονομική του κατάσταση. Οι κατηγορούμενοι μπορούν να ζητούν συμβουλευτική βοήθεια σχετικά με την παροχή νομικής βοήθειας από τον εισαγγελέα υπηρεσίας ή από τον εισαγγελέα-επόπτη του καταστήματος κράτησης στο οποίο κρατούνται. Η αίτηση υποβάλλεται ατελώς και μπορεί να κινηθεί αυτοπροσώπως από τον αιτούντα/την αιτούσα (με άλλα λόγια, δεν είναι υποχρεωτική η υποβολή της αίτησης από δικηγόρο, αν και το ενδεχόμενο αυτό δεν αποκλείεται). Η νομική βοήθεια μπορεί να ανακληθεί ή να περιοριστεί με απόφαση του ανακριτή, εφόσον οι προϋποθέσεις της παροχής είτε εξέλιπιν είτε δεν υπήρχαν εξαρχής. Εάν ο δικαιούχος είναι ανήλικο θύμα, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 1 του ν. 3226/2004²² και την οδηγία 2011/93/ΕΕ, το δικαστήριο μπορεί να διορίσει συνήγορο για την εκπροσώπηση του ανηλίκου χωρίς να τηρηθεί η διαδικασία υποβολής αίτησης.

Οι δικηγόροι νομικής βοήθειας επιλέγονται βάσει κατάστασης που καταρτίζεται κάθε μήνα από τον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο. Συντάσσονται χωριστοί κατάλογοι για ποινικές υποθέσεις, αφερόντος, και για υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα, αφετέρου. Ο διοριζόμενος δικηγόρος έχει υποχρέωση να δεχθεί και να εκτελέσει την εντολή. Η αποζημίωση του δικηγόρου καθώς και κάθε άλλο έξοδο βαρύνει το Δημόσιο και καταβάλλονται μετά τη δίκη.

Όσον αφορά στο **πλαίσιο περί διερμηνείας**, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 233 ΚΠΔ²³, σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, όταν πρόκειται να εξετασθεί ύποπτος, κατηγορούμενος, αστικώς υπεύθυνος ή μάρτυρας ο οποίος δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί επαρκώς την ελληνική γλώσσα, του παρέχεται χωρίς καθυστέρηση διερμηνεία. Εφόσον τούτο είναι αναγκαίο, διατίθεται διερμηνεία για την επικοινωνία με τους συνηγόρους τους σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας. Το δικαίωμα σε διερμηνεία περιλαμβάνει την προσήκουσα συνδρομή σε άτομα με πρόβλημα ακοής ή ομιλίας.

17 Άρθρο 104 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

18 Άρθρο 243 παρ. 2 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

19 Άρθρο 105 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

20 Νόμος 3226/2004 «Παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 24/04-02-2004), διαθ. σε: <http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=a7yRfgkOUJI%3D&tabid=132>

21 Άρθρο 100 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

22 Νόμος 3226/2004 «Παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 24/04-02-2004), διαθ. σε: <http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=a7yRfgkOUJI%3D&tabid=132>

23 Άρθρο 233 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

Η ανάγκη διερμηνείας εξακριβώνεται με κάθε πρόσφορο μέσο, σε κάθε στάδιο της διαδικασίας. Εφόσον απαιτείται, μπορεί να γίνεται χρήση τεχνολογίας επικοινωνιών, όπως η τηλεδιάσκεψη, το τηλέφωνο ή το διαδίκτυο, εκτός αν η προσωπική παρουσία του διερμηνέα κριθεί απαραίτητη από τον εξετάζοντα. Ο διορισμός του διερμηνέα γίνεται από πίνακα που καταρτίζεται από το δικαστικό συμβούλιο. Οφείλει να επισημανθεί ότι δεν υφίσταται κεντρικά τηρούμενος πίνακας διερμηνέων. Οι εν λόγω πίνακες καταρτίζονται από τα ίδια δικαστικά συμβούλια που είναι αρμόδια για να αποφανθούν επί της παραπομπής του κατηγορουμένου στο ακροατήριο. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις και εφόσον δεν είναι δυνατό να διορισθεί διερμηνέας από εκείνους που είναι εγγεγραμμένοι στον σχετικό πίνακα, μπορεί να διορισθεί διερμηνέας και πρόσωπο που δεν περιλαμβάνεται σ' αυτόν.²⁴

Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να υποβάλει ενώπιον του εισαγγελέα ή του δικαστικού συμβουλίου έγγραφες αντιρρήσεις κατά της απόφασης με την οποία κρίνεται ότι δεν απαιτείται διερμηνεία ή μετάφραση ή όταν η ποιότητα της (διερμηνείας ή/και μετάφρασης) δεν είναι επαρκής.²⁵ Τα έξοδα διερμηνείας, καθώς και τα έξοδα της μετάφρασης ουσιαστών εγγράφων, όπως ορίζονται από τον νόμο, ανεξάρτητα από την έκβαση της διαδικασίας, βαρύνουν το Δημόσιο. Κατ' εξαίρεση, τα έξοδα μετάφρασης βαρύνουν τον ύποπτο ή τον κατηγορούμενο, εφόσον αποδεδειγμένα μπορεί να τα καταβάλει.²⁶

Επισκόπηση διαθέσιμων εθνικών στοιχείων

Τον Ιούνιο του 2021, ο συνολικός αριθμός κρατουμένων, συμπεριλαμβανομένων των κρατουμένων στο πλαίσιο της προδικασίας/υπό προσωρινή κράτηση, στις ελληνικές φυλακές ήταν 11.001 κρατούμενοι, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία που παρείχε το Υπουργείο Δικαιοσύνης²⁷. Ο πληθυσμός των φυλακών αυξανόταν από το 2000 έως το 2014, οπότε και έφτασε στο υψηλότερο επίπεδο από το 1936 (12.693 κρατούμενοι). Στο διάστημα των επόμενων 2 ετών μειώθηκε, φτάνοντας τους 9.611 κρατουμένους, για να αυξηθεί εκ νέου σταδιακά, φτάνοντας τους 10.891 κρατουμένους στο τέλος του 2020.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων

Από τα ευρήματα της επίσκεψης που πραγματοποίησε το 2019 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων σε ελληνικά αστυνομικά καταστήματα προέκυψε ότι η κακομεταχείριση από την αστυνομία εις βάρος αλλοδαπών και ατόμων από την κοινότητα των Ρομά συνεχίζει να αποτελεί συνήθη πρακτική στην Ελλάδα (CPT/Inf (2020) 15).

Υπερβολική χρήση βίας

Η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων έλαβε γνώση πολλών αξιόπιστων καταγγελιών για υπερβολική χρήση βίας και αδικαιολόγητα σφικτό δέσιμο με χειροπέδες κατά την προσαγωγή, καθώς και για σωματική και ψυχολογική κακομεταχείριση υπόπτων τέλεσης ποινικών αδικημάτων κατά τη διάρκεια ή στο πλαίσιο των ανακρίσεων από την αστυνομία. Η καταγγελλόμενη κακομεταχείριση αφορούσε κυρίως χαστούκια, γροθιές και κλωτσιές, καθώς και κτυπήματα με κλομπ και μεταλλικά αντικείμενα στο σώμα και το κεφάλι.

Εξευτελιστικές πρακτικές

Η αντιπροσωπεία έλαβε επίσης γνώση ορισμένων καταγγελιών που αφορούσαν κτυπήματα με ραβδί στα πέλματα των ποδιών και την τοποθέτηση πλαστικής σακούλας πάνω από το κεφάλι

24 Άρθρο 233 παρ. 2 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

25 Άρθρο 236Α παρ. 3 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

26 Άρθρο 238Β Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α' 228/8.10.1986)

27 World Prison Brief, 2021, διαθ. σε: <https://www.prisonstudies.org/country/greece>

στη διάρκεια των ανακρίσεων από την αστυνομία, με σκοπό την απόσπαση ομολογίας και υπογεγραμμένης κατάθεσης.

Δικαιώματα κρατουμένων

Σε κανένα από τα άτομα που ισχυρίστηκαν ότι είχαν πέσει θύμα κακομεταχείρισης δεν επετράπη να τηλεφωνήσει ή να έλθει σε επαφή με δικηγόρο στη διάρκεια της αρχικής του ανάκρισης από την αστυνομία.

Λεκτική βία

Επιπλέον, ελήφθη πολύ μεγάλος αριθμός καταγγελιών για λεκτική βία εις βάρος κρατουμένων, συμπεριλαμβανομένων ρατσιστικών/ξеноφοβικών παρατηρήσεων εκ μέρους αστυνομικών.

Συνήγορος του Πολίτη

Στις ετήσιες εκθέσεις του, ο Συνήγορος του Πολίτη επισημαίνει ότι τα διαθέσιμα στοιχεία περί ρατσιστικής βίας και διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής στην Ελλάδα είναι, σε γενικές γραμμές, περιορισμένα. Όσον αφορά στη διακριτική μεταχείριση, μόνο ένας από τους τρεις φορείς που προωθούν την ίση μεταχείριση (ο Συνήγορος του Πολίτη) συλλέγει στοιχεία σχετικά με συναφείς καταγγελίες.

Καθώς η υπηκοότητα εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η αρμοδιότητα του Συνηγόρου περιορίζεται στον έλεγχο των πράξεων των αρχών, ο τελευταίος δέχεται μόνο μία ή δύο αναφορές από μη Έλληνες πολίτες σε ετήσια βάση. Όσον αφορά σε αναφορές Ελλήνων πολιτών, ο Συνήγορος εξέτασε 29 υποθέσεις που αφορούσαν σε Ρομά το 2009 και 36 το 2010. Η Ελληνική Αστυνομία ενημέρωσε επίσης τον Συνήγορο, κατόπιν αιτήματος του τελευταίου, ότι κατά τους πρώτους τέσσερις μήνες του 2013 καταγράφηκαν 16 ρατσιστικές επιθέσεις.

Μεγάλος αριθμός υπηκόων τρίτων χωρών εξακολουθεί να τελεί υπό αστυνομική κράτηση. Σύμφωνα με στοιχεία της αστυνομίας, τον Ιούλιο του 2013, 2.702 υπήκοοι τρίτων χωρών τελούσαν υπό αστυνομική κράτηση. Στο πλαίσιο της αποστολής του, ο φορέας επισκέφθηκε το αστυνομικό τμήμα της Ομόνοιας, όπου συνάντησε κρατουμένους, οι οποίοι κρατούνταν εκεί για πολλούς μήνες, ορισμένοι μάλιστα για περισσότερους από έξι μήνες. Οι κρατούμενοι, αλλά και οι αστυνομικοί, επεσήμαναν τα προβλήματα που συνδέονται με την πολύμηνη κράτηση, κυρίως λόγω του περιορισμένου χώρου των κελιών, τα οποία προορίζονται για πρόσωπα που κρατούνται στο στάδιο της προδικαστικής διαδικασίας.

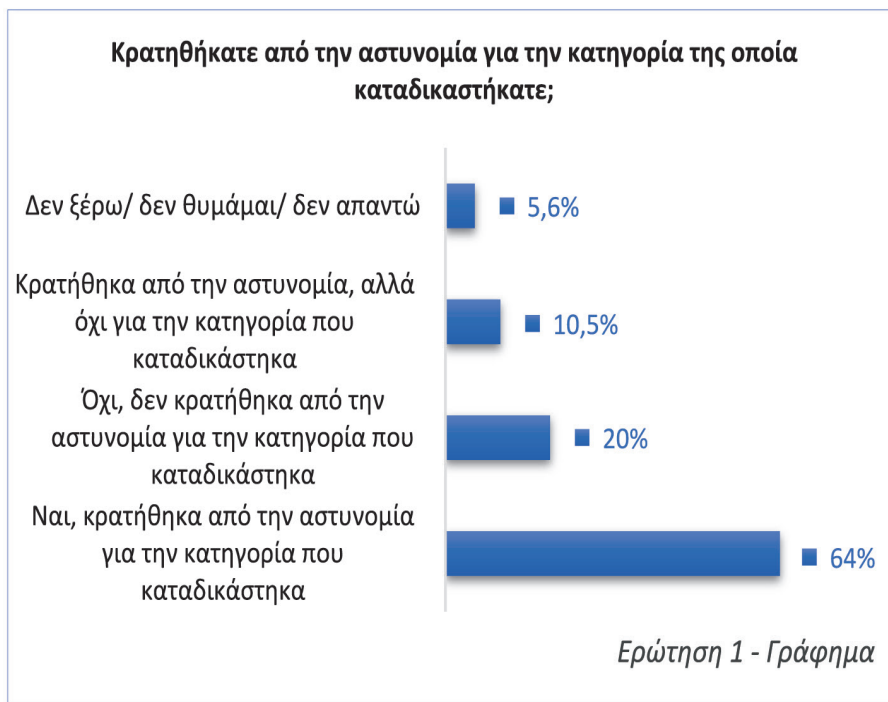
Βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας από τις αστυνομικές αρχές είναι η καταγγελία παρόμοιων περιστατικών στην αστυνομία από θύματα και μάρτυρες. Αυτό όμως προϋποθέτει ότι οι τελευταίοι έχουν εμπιστοσύνη στην αστυνομία και στη δικαιοσύνη. Ως εκ τούτου, τυχόν αιτιάσεις περί ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας εις βάρος μελών μειονοτικών ομάδων, τα οποία είναι και οι πιθανότεροι στόχοι ρατσιστικών εγκλημάτων, οφείλουν να διερευνώνται διεξοδικά και ανεξάρτητα.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΛΛΕΧΘΕΝΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ

Συνθήκες αστυνομικής κράτησης

Εν γένει, η συντριπτική πλειοψηφία των κρατουμένων συνελήφθησαν από την αστυνομία για την κατηγορία για την οποία καταδικάστηκαν και υπέστησαν ή έγιναν μάρτυρες βίας εις βάρος άλλων κρατουμένων, κατά τη σύλληψή τους και/ή την άφιξή τους στο αστυνομικό τμήμα. Αξίζει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι η διαφορά μεταξύ του ποσοστού Ελλήνων και αλλοδαπών κρατουμένων που υπέστησαν ή έγιναν μάρτυρες βίας από την αστυνομία είναι αρκετά μικρή. Συγκεκριμένα, λίγο περισσότεροι από τους μισούς Έλληνες κρατουμένους (51%) ανέφεραν τα ίδια προβλήματα με περισσότερους από τους μισούς κρατουμένους άλλων εθνικοτήτων (55%). Η άσκηση βίας και υποτιμητικών εκφράσεων εις βάρος κρατουμένων αποτελεί συνήθη πρακτική, οι πιθανότητες της οποίας είναι αυξημένες στην περίπτωση νεότερων κρατουμένων και την οποία υφίστανται σχεδόν αποκλειστικά άνδρες κρατούμενοι.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν, συνολικό ποσοστό 64% των κρατουμένων που

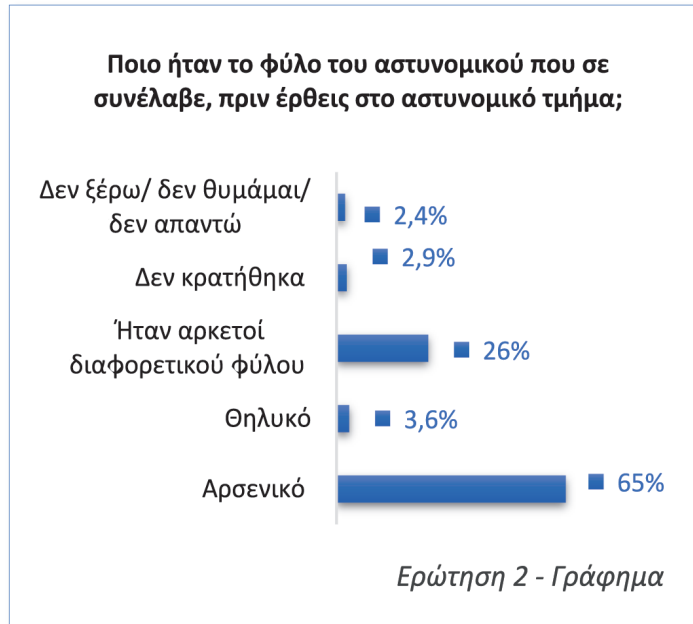

συμμετείχαν στην έρευνα κρατήθηκε από την αστυνομία για την κατηγορία για την οποία καταδικάστηκε, ποσοστό 20% δεν κρατήθηκε για την κατηγορία για την οποία καταδικάστηκε, ποσοστό 10,5% κατά προσέγγιση κρατήθηκε για διαφορετική κατηγορία και ποσοστό 5,6% δεν θυμόταν/δεν επιθυμούσε να απαντήσει. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεκριμένα τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

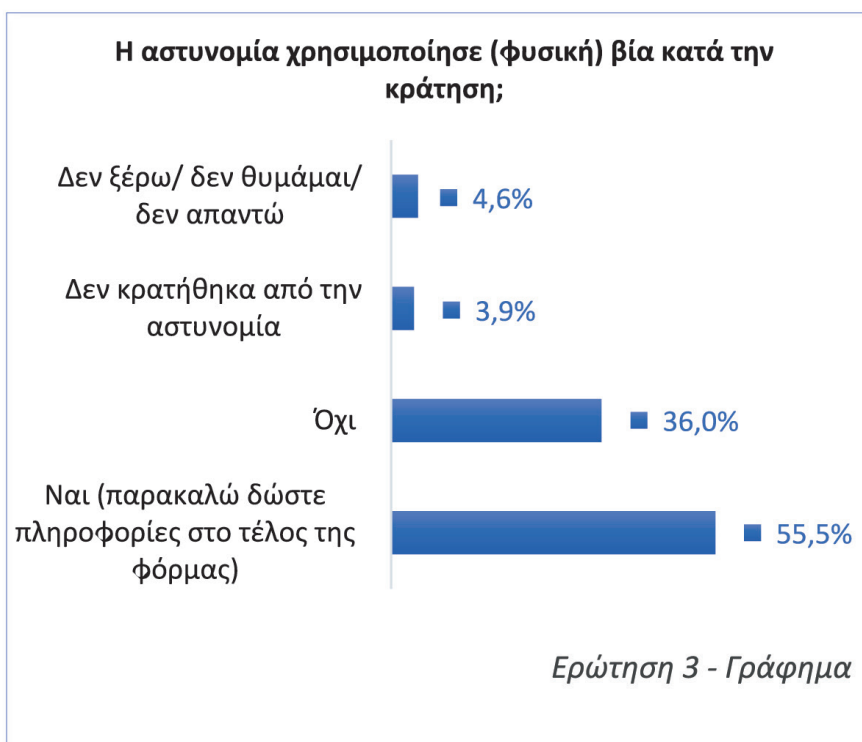
Εξετάζοντας τα υπό κρίση ποσοστά **κατά εθνικότητα**, προέκυψαν τα εξής: ποσοστό 16% των Ελλήνων κρατουμένων δεν κρατήθηκε από την αστυνομία για την κατηγορία για την οποία καταδικάστηκε και ποσοστό 4% εξ αυτών κρατήθηκε για διαφορετική κατηγορία. Στην περίπτωση όλων των άλλων εθνικοτήτων, ποσοστό 84% δεν κρατήθηκε από την αστυνομία για την κατηγορία για την οποία καταδικάστηκε ή κρατήθηκε για διαφορετική κατηγορία από αυτή για την οποία καταδικάστηκε. Από μια περισσότερο διεξοδική ανάλυση των δεδομένων προέκυψε ότι εκείνοι που δεν κρατήθηκαν από την αστυνομία ήταν κατά 24% Αλβανοί, κατά 15% Έλληνες, κατά 8% Ιρανοί, κατά 8% Σύροι, κατά 7% Ρομά/Τσιγγάνοι, κατά 4% Τούρκοι και κατά πολύ μικρότερα ποσοστά ανήκαν σε άλλη εθνικότητα. WΑπό εκείνους που κρατήθηκαν για διαφορετική κατηγορία από αυτή για την οποία καταδικάστηκαν, η πλειοψηφία ήταν Αλβανοί (28%) και ακολουθούν οι Σύροι (13%).

Εξετάζοντας τα ποσοστά **κατά ηλικία**, προέκυψε ότι από εκείνους που δεν κρατήθηκαν από την αστυνομία, ποσοστό 45% ήταν μεταξύ 19 και 30 ετών, 29% ήταν μεταξύ 31 και 40 ετών, 14% ήταν μεταξύ 41 και 50 ετών και ποσοστό χαμηλότερο από το 10% ήταν είτε 18 ετών είτε άνω των 50 ετών. Από εκείνους που κρατήθηκαν για διαφορετική κατηγορία από αυτή για την οποία καταδικάστηκαν, ποσοστό 31% ήταν μεταξύ 31 και 40 ετών, 45% ήταν μεταξύ 41 και 50 ετών και 18% ήταν μεταξύ 41 και 50 ετών.

Εξετάζοντας τα ποσοστά **κατά φύλο**, προκύπτει ότι η πλειοψηφία τόσο εκείνων που δεν κρατήθηκαν από την αστυνομία, όσο και εκείνων που κρατήθηκαν για διαφορετική κατηγορία από αυτή για την οποία καταδικάστηκαν, ήταν άνδρες (97%).

Η πλειοψηφία των κρατούμενων που συμμετείχαν στην έρευνα (65%) συνελήφθη από άνδρα αστυνομικό, ποσοστό 3,6% συνελήφθη από γυναίκα αστυνομικό και ποσοστό 26% συνελήφθη από αστυνομικούς και των δύο φύλων. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Όσον αφορά στη χρήση σωματικής βίας, οι συμμετέχοντες διακρίνονται ανάμεσα σε εκείνους που βίωσαν (55,5%) και σε εκείνους που δεν βίωσαν (36%) χρήση σωματικής βίας από την αστυνομία. Ποσοστό χαμηλότερο από το 4% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι δεν έχει συλληφθεί από την αστυνομία ή δεν θυμόταν/δεν επιθυμούσε να απαντήσει σε αυτή την ερώτηση (4,6%) σχετικά με την εμπειρία του. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

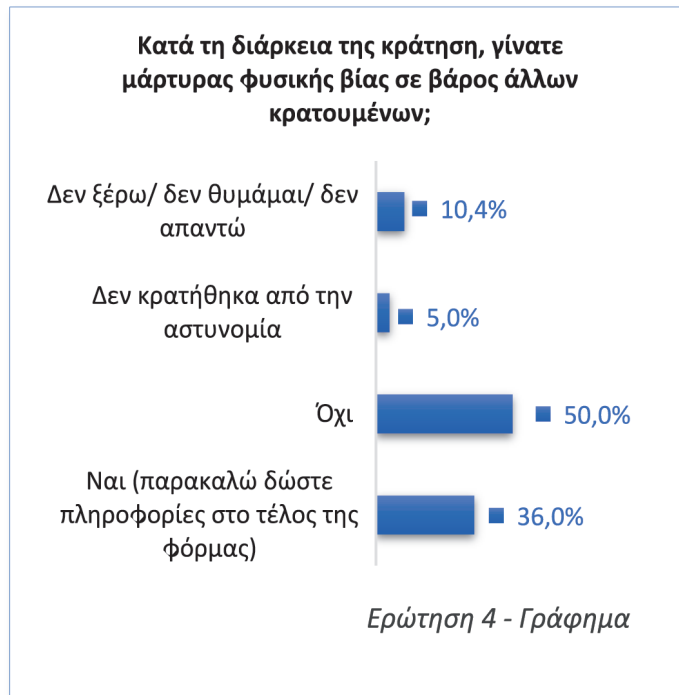
Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την εξέταση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι από αυτούς που υπέστησαν σωματική βία ποσοστό 17% ήταν Έλληνες και 82% ήταν κρατούμενοι άλλης εθνικότητας (το ένα τρίτο από αυτούς ήταν Αλβανοί). Σημαντικό ποσοστό εκείνων που υπέστησαν σωματική

βία κατά τη σύλληψή τους, της τάξης του 7%, αφορούσε σε πρόσωπα που δήλωσαν ότι είναι Ρομά/Τσιγγάνοι. Ως παραδείγματα βίας αναφέρονται τα χαστούκια, οι κλωτσιές, τα χτυπήματα και οι βωμολοχίες. Ένας κρατούμενος ανέφερε ότι υπέστη κάταγμα σπονδύλου λόγω χτυπημάτων από 4 αστυνομικούς, ενώ ένας άλλος ανέφερε ότι υπέστη ρήξη τυμπάνου και σπάσιμο ώμου. Δύο κρατούμενοι κατήγγειλαν ότι υπέφεραν από τραυματισμούς και ότι αρνήθηκαν να τους μεταφέρουν στο νοσοκομείο.

Εξετάζοντας τα ποσοστά αυτά **κατά ηλικία**, προκύπτει ότι λιγότεροι από τους μισούς κρατούμενους που υπέστησαν σωματική βία ήταν μεταξύ 19 και 30 ετών (41%), ποσοστό 37% ήταν μεταξύ 31 και 40 ετών και ποσοστό 15% ήταν μεταξύ 41 και 50 ετών.

Εξετάζοντας τα ποσοστά αυτά **κατά φύλο**, προκύπτει ότι περίπου το 93% των συμμετεχόντων στην έρευνα που υπέστησαν βία ήταν άνδρες, ενώ λιγότερο από το 7% ήταν γυναίκες.

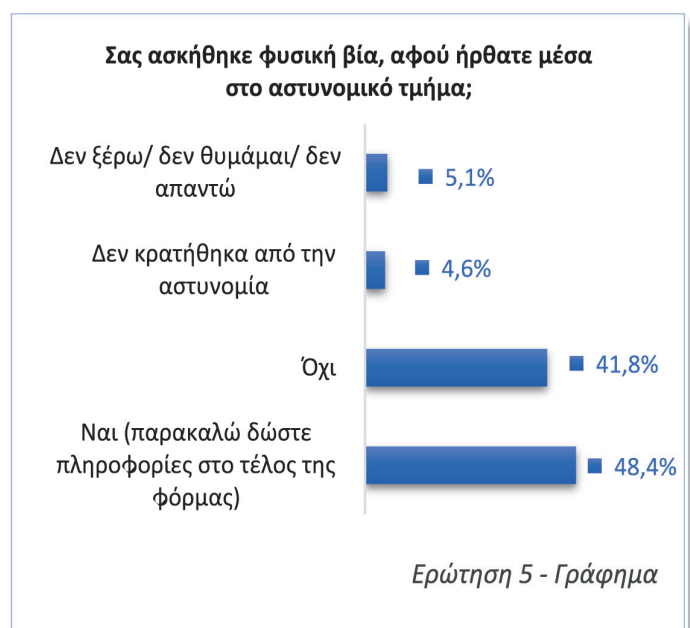

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ερωτήθηκαν εάν είχαν γίνει μάρτυρες άσκησης βίας εις βάρος άλλων κρατουμένων μέσα στο αστυνομικό τμήμα, κατά τη διάρκεια της κράτησής τους. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δήλωσε ότι δεν έχει γίνει μάρτυρας βίας εις βάρος άλλων κρατουμένων (50%), ποσοστό 36% δήλωσε ότι έχει γίνει μάρτυρας βίας και ποσοστό 8,8% δεν επιθυμούσε να απαντήσει. Περισσότεροι από 5% των συμμετεχόντων στην έρευνα δήλωσαν ότι δεν κρατήθηκαν από την αστυνομία. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την εξέταση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι ποσοστό 26% ήταν Έλληνες και 73% ήταν κρατούμενοι άλλης εθνικότητας. Ένα σημαντικό ποσοστό κρατουμένων που δήλωσαν ότι είναι Ρομά/Τσιγγάνοι, της τάξης του 7%, έγιναν επίσης μάρτυρες χρήσης βίας εις βάρος άλλων κρατουμένων σε αστυνομικά τμήματα.

Από την εξέταση των ποσοστών **κατά ηλικία** προκύπτει ότι περισσότεροι από τους μισούς κρατούμενους, οι οποίοι έγιναν μάρτυρες χρήσης βίας εις βάρος άλλων κρατουμένων, ήταν μεταξύ 19 και 30 ετών (44%), ποσοστό 32% ήταν μεταξύ 31 και 40 ετών και ποσοστό 13% ήταν μεταξύ 41 και 50 ετών.

Από την εξέταση των εν λόγω ποσοστών **κατά φύλο** προκύπτει ότι το 95% των συμμετεχόντων στην έρευνα που υπήρξαν μάρτυρες βίας εις βάρος άλλων ήταν άνδρες ενώ μόνο το 5% ήταν γυναίκες.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ερωτήθηκαν εάν τους ασκήθηκε βία μέσα στο αστυνομικό τμήμα, κατά τη διάρκεια της κράτησής τους. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δήλωσε ότι υπέστη βία μέσα στο αστυνομικό τμήμα (48,4%), αλλά σημαντικό ποσοστό δεν υπέστη βία (41,8%). Ένα μικρό ποσοστό απάντησε ότι δεν κρατήθηκε από την αστυνομία (4,6%) και ποσοστό περίπου 5% δεν θυμόταν ή δεν επιθυμούσε να απαντήσει σε αυτή την ερώτηση. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι ποσοστό 15% των κρατουμένων που υπέστησαν βία σε αστυνομικό τμήμα ήταν Έλληνες και 84% ήταν διαφορετικής εθνικότητας. Περισσότερο από το ένα τρίτο (1/3) εξ αυτών ήταν Αλβανοί.

Εξετάζοντας τα ποσοστά αυτά **κατά ηλικία**, προκύπτει ότι περισσότεροι από τους μισούς κρατουμένους που υπέστησαν βία μέσα σε αστυνομικό τμήμα ήταν μεταξύ 19 και 30 ετών (56%), ενώ ποσοστό 42% ήταν μεταξύ 31 και 40 ετών. Τέλος, ποσοστό 14% ήταν μεταξύ 41 και 50 ετών.

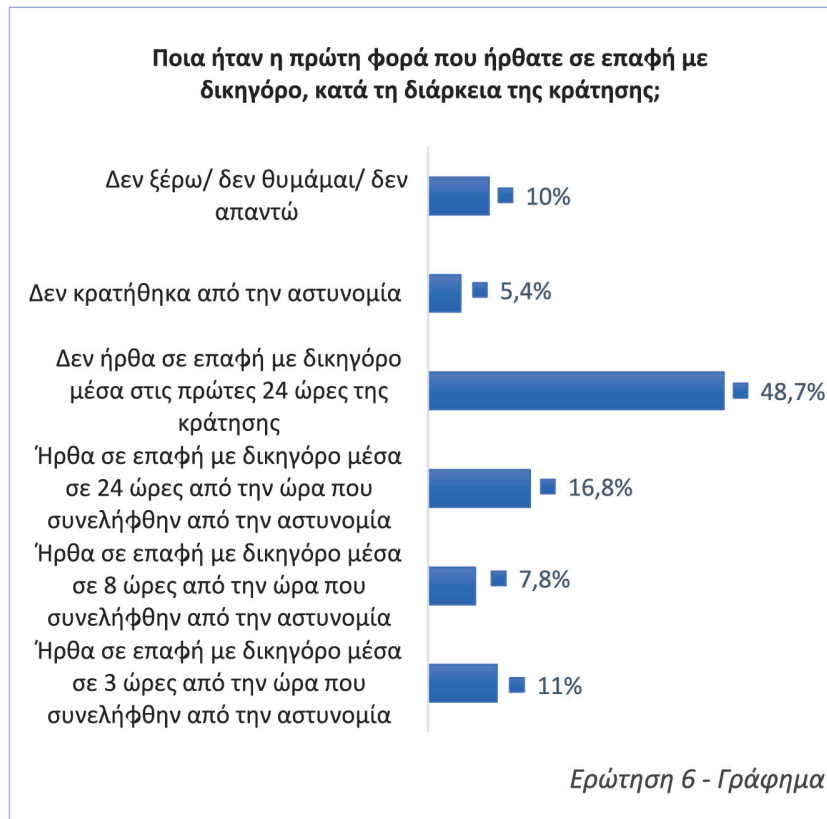
Από την επισκόπηση των ποσοστών αυτών **κατά φύλο** προκύπτει ότι περίπου το 95% των συμμετεχόντων στην έρευνα που υπέστησαν βία σε αστυνομικό τμήμα ήταν άνδρες, ενώ μόνο 5% ήταν γυναίκες.

Εγγυήσεις στο πλαίσιο της αστυνομικής κράτησης

Σε γενικές γραμμές, το ποσοστό των κρατουμένων που είχαν πρόσβαση σε δικηγόρο, ο οποίος συμμετείχε σε ανακριτικές πράξεις και σε πράξεις συλλογής αποδεικτικών στοιχείων, είναι εν πολλοίς προβληματικό. **Το πρώτο πρόβλημα που αναδείχθηκε είναι ότι η απάντηση στην υπό κρίση ερώτηση συναρτάται άμεσα με την εθνικότητα**, αφού το ποσοστό των Ελλήνων που είχαν πρόσβαση σε δικηγόρο, σε σχέση με αυτό των αλλοδαπών κρατουμένων, είχε απόκλιση κατά 64% στο πλαίσιο της αστυνομικής κράτησης και κατά 54% μετά την απαγγελία κατηγορίας. Δεν παρατηρήθηκε σημαντική διαφοροποίηση όσον αφορά στο είδος του δικηγόρου στον οποίο ανατέθηκε η εκπροσώπησή τους, αφού σχεδόν οι μισοί κρατούμενοι κάθε εθνικότητας (συμπεριλαμβανομένων των Ελλήνων) που είχαν δικηγόρο, τον προσέλαβαν οι ίδιοι ή συγγενείς τους. Ομοιότητες παρατηρήθηκαν, επίσης, και σε σχέση με το πλήθος των διαδικασιών στις οποίες συμμετείχε ο δικηγόρος στον οποίο ανέθεσαν την εκπροσώπησή τους – λιγότερο από το ένα τρίτο των συμμετεχόντων στην έρευνα, ανεξαρτήτως εθνικότητας, είχε δικηγόρο που συμμετείχε στο σύνολο των διαδικασιών. Διαφοροποίηση βάσει εθνικότητας παρατηρήθηκε ως προς τα είδη των πράξεων στις οποίες συμμετείχε ο δικηγόρος, με τους Έλληνες να παρίστανται με δικηγόρο κατά την ανάκριση και ενώπιον δικαστικής αρχής. Μικρότερος αριθμός αλλοδαπών κρατουμένων ανέφερε το ίδιο, καθώς και ότι παραστάθηκε με δικηγόρο ιδίως όταν παραστάθηκε ενώπιον δικαστικής αρχής ή και στη συνέχεια κατά την ανάκριση. Ο βαθμός ικανοποίησης από τις παρεχόμενες νομικές υπηρεσίες ήταν παρόμοιος ανάμεσα σε Έλληνες και αλλοδαπούς κρατουμένους, με πολύ μικρή διαφοροποίηση στην περίπτωση των αλλοδαπών κρατουμένων, που δήλωσαν λιγότερο ικανοποιημένοι. **Το δεύτερο πρόβλημα που αναδείχθηκε είναι ότι η συντριπτική πλειοψηφία των αλλοδαπών κρατουμένων δεν συνάντησαν συγγενή μετά τη θέση τους υπό κράτηση**. Η συντριπτική πλειοψηφία φέρεται να ήταν Αλβανοί και ακολουθούν Τούρκοι, Σύροι, Ιρανοί και Ιρακινοί, δηλαδή υπήκοοι χωρών που σε μεγάλο βαθμό διέρχονται από την Ελλάδα, γεγονός που θα μπορούσε να παράσχει εξήγηση σχετικά με τον λόγο για τον οποίο δεν είδαν συγγενή μετά τη θέση τους υπό κράτηση. **Το τρίτο πρόβλημα που αναδείχθηκε, και το ο-**

ποίο δεν συνδέεται με διακριτική μεταχείριση, είναι ότι σε ιατρική εξέταση σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την αρχική θέση υπό κράτηση υπεβλήθη ιδιαίτερος περιορισμένος αριθμός προσώπων, ήτοι λιγότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες στην έρευνα.

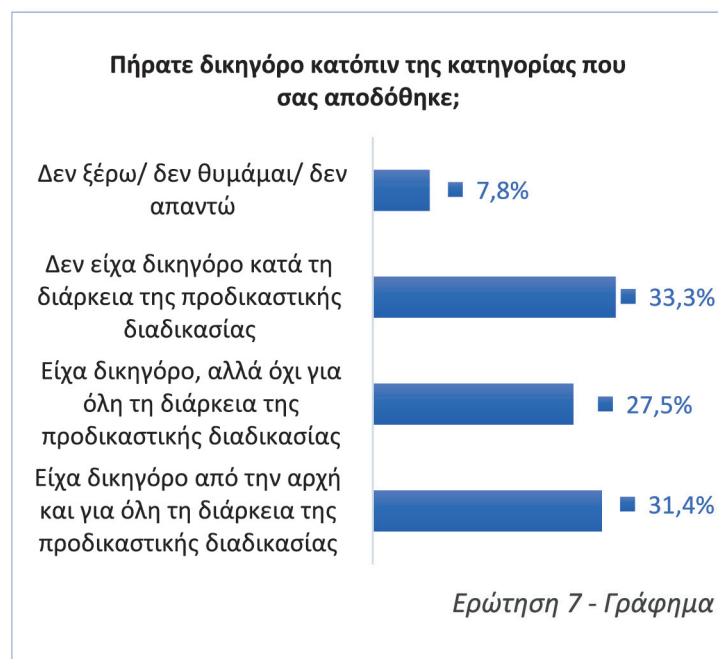
Αναλυτικότερα, στο πλαίσιο της αστυνομικής κράτησης, η συνολική πλειοψηφία των ερωτηθέντων (48,7%) απάντησε ότι

δεν είχε πρόσβαση σε δικηγόρο εντός 24 ωρών αφότου συνελήφθη από την αστυνομία, μικρότερος αριθμός (16,8%) απάντησε ότι συνάντησε δικηγόρο εντός 24 ωρών αφότου συνελήφθη και αντίστοιχο ποσοστό (11,4%) απάντησε ότι συνάντησε δικηγόρο εντός 3 ωρών από τη σύλληψη. Ποσοστό 8% κατά προσέγγιση συνάντησε δικηγόρο εντός 8 ωρών από τη σύλληψη από την αστυνομία. Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες στην έρευνα δεν επιθυμούσαν να απαντήσουν στην εν λόγω ερώτηση. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Εξετάζοντας τα ποσοστά **κατά εθνικότητα**, προκύπτει ότι ποσοστό 18% των Ελλήνων κρατουμένων και 82% των κρατουμένων άλλης εθνικότητας δεν ήρθαν σε επαφή με δικηγόρο εντός των

πρώτων 24 ωρών. Τουλάχιστον το ένα τρίτο των αλλοδαπών κρατουμένων που δεν ήρθαν σε επαφή με δικηγόρο ήταν Αλβανοί. Από την άλλη πλευρά, ποσοστό 30% εκείνων που ήρθαν σε επαφή με δικηγόρο εντός των πρώτων 24 ωρών ήταν Έλληνες και οι υπόλοιποι ήταν διαφορετικής εθνικότητας.

Εξετάζοντας τα ποσοστά **κατά ηλικία**, παρατηρείται ότι, αφενός, περισσότερο από το 40% των κρατουμένων που δεν ήρθαν σε επαφή με δικηγόρο εντός των πρώτων 24 ωρών ήταν μεταξύ 19 και 30 ετών, ενώ ποσοστό 36% ήταν μεταξύ 31 και 40 ετών. Τέλος, ποσοστό 13% ήταν μεταξύ 41 και 50 ετών.

Από την εξέταση των ποσοστών **με βάση το φύλο** προκύπτει ότι οι συμμετέχοντες στην έρευνα που δεν ήρθαν σε επαφή με δικηγόρο ήταν κατά 92,5% άνδρες και κατά 7,5% γυναίκες.

Αναφορικά με το στάδιο της προδικασίας, η πλειοψηφία των κρατουμένων (31,4%) επιβεβαίωσε ότι είχε πρόσβαση σε δικηγόρο από την αρχή και καθ' όλη τη διάρκεια της προδικασίας. Εντούτοις, ελαφρά υψηλότερο ποσοστό δεν είχε δικηγόρο καθ' όλη τη διάρκεια της προδικασίας (33,3%). Ποσοστό 27,8% είχε δικηγόρο σε κάποια σημεία της προδικασίας και, τέλος, ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 7,8% δεν επιθυμούσε να απαντήσει στην εν λόγω ερώτηση. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

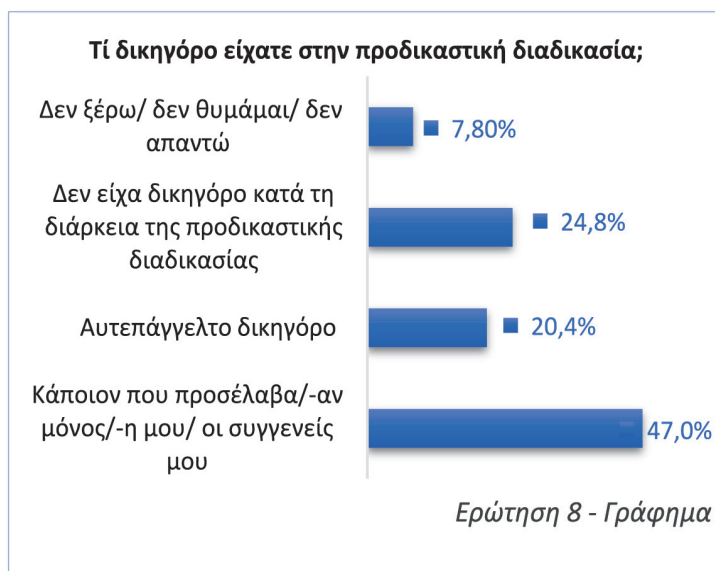
Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την επισκόπηση των ποσοστών αυτών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι ποσοστό 23% των Ελλήνων κρατουμένων και ποσοστό 76% των αλλοδαπών κρατουμένων δεν είχαν δικηγόρο στο στάδιο της προδικασίας. Τουλάχιστον το ένα τέταρτο των αλλοδαπών κρατουμένων που δεν είχαν δικηγόρο ήταν Αλβανοί, ενώ 16% εξ αυτών ήταν Σύροι.

Εξετάζοντας τα ποσοστά **κατά ηλικία**, προκύπτει ότι πάνω από το 44% των κρατουμένων που δεν είχαν δικηγόρο στο στάδιο της προδικασίας ήταν ηλικίας μεταξύ 19 και 30 ετών, ενώ ποσοστό 33% ήταν μεταξύ 31 και 40 ετών. Τέλος, ποσοστό 12% ήταν μεταξύ 41 και 50 ετών.

Εξετάζοντας τα εν λόγω ποσοστά **με βάση το φύλο** παρατηρείται ότι ποσοστό 95% των συμμετεχόντων στην έρευνα που δεν είχαν δικηγόρο ήταν άνδρες και 5% ήταν γυναίκες.

Σχεδόν οι μισοί κρατούμενοι (47%) ανέθεσαν την εκπροσώπησή τους σε δικηγόρο που προσέλαβαν οι ίδιοι ή ζήτησαν από τους συγγενείς τους να το κάνουν. Ένα μικρότερο ποσοστό (20,4%) συνέδραμε αυτεπαγγέλτως διορισθείς δικηγόρος, ενώ σημαντικό ποσοστό (24,8%) δήλωσε ότι δεν είχε καθόλου πρόσβαση σε δικηγόρο στο στάδιο της προδικασίας. Λιγότερο από το 10% των συμμετεχόντων (ειδικότερα, ποσοστό 7,4%) δεν απάντησε στην εν λόγω ερώτηση. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ποσοστό που δήλωσε ότι δεν είχε δικηγόρο στο στάδιο της προδικασίας στην ερώτηση αυτή (24,8%), είναι μικρότερο από

το ποσοστό που δήλωσε το ίδιο στην προηγούμενη ερώτηση (33,3%). Εκτιμούμε ότι η διαφοροποίηση αυτή οφείλεται στην αρχική αντίληψη/κατανόηση του όρου «δικηγόρος», ως του δικηγόρου τον οποίο το ίδιο το πρόσωπο προσέλαβε για την εκπροσώπησή του· ο όρος αυτός διευκρινίστηκε κατωτέρω, στην Ερώτηση 8 (δηλαδή, δικηγόρος τον οποίο το ίδιο το πρόσωπο προσέλαβε για την εκπροσώπησή του έναντι αυτεπαγγέλτως διορισθέντος δικηγόρου). Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Εξετάζοντας τα ποσοστά αυτά **κατά εθνικότητα**, προκύπτει ότι ποσοστό 20% των κρατουμένων που ανέθεσαν την εκπροσώπησή τους σε δικηγόρο που προσέλαβαν οι ίδιοι ή συγγενείς τους ήταν Έλληνες και ποσοστό 80% εξ αυτών ήταν άλλης εθνικότητας. Μόλις το 16% των Ελλήνων κρα-

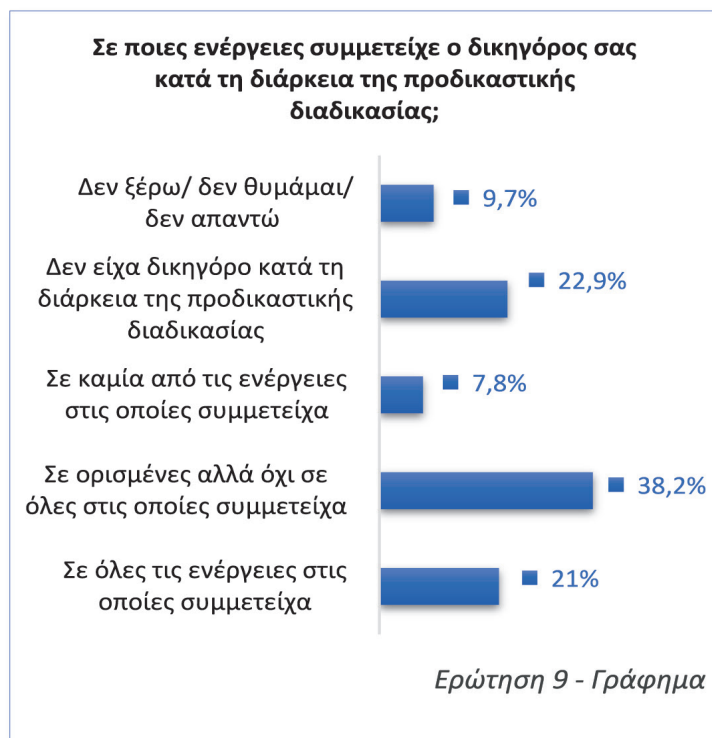
τουμένων εκπροσωπήθηκε από αυτεπαγγέλτως διορισθέντα δικηγόρο, ενώ ποσοστό 83% των αλλοδαπών κρατουμένων εκπροσωπήθηκε από αυτεπαγγέλτως διορισθέντα δικηγόρο.

Από την επισκόπηση των ποσοστών **κατά ηλικία** προκύπτει ότι ποσοστό 38% των κρατουμένων που ανέθεσαν την εκπροσώπησή τους σε δικηγόρο που προσέλαβαν οι ίδιοι ήταν μεταξύ 19 και 30 ετών, ενώ 32% εξ αυτών ήταν μεταξύ 31 και 40 ετών. Τέλος, ποσοστό 22% εξ αυτών ήταν μεταξύ 41 και 50 ετών. Η πλειοψηφία εκείνων που εκπροσωπήθηκαν από αυτεπαγγέλτως διορισθέντα δικηγόρο ήταν μεταξύ 19 και 30 ετών (45%), ενώ ποσοστό 34% εξ αυτών ήταν μεταξύ 31 και 40 ετών.

Εξετάζοντας τα ποσοστά **κατά φύλο**, προκύπτει ότι ποσοστό 86% των συμμετεχόντων στην έρευνα που ανέθεσαν την εκπροσώπησή τους σε δικηγόρο που προσέλαβαν οι ίδιοι ήταν άνδρες και ποσοστό 13% ήταν γυναίκες. Από την άλλη πλευρά, ποσοστό 98% των κρατουμένων, στην πε-

ρίπτωση των οποίων διορίστηκε αυτεπαγγέλτως δικηγόρος, ήταν άνδρες, ενώ μόλις 2% εξ αυτών ήταν γυναίκες.

Επιπλέον, η πλειοψηφία των κρατουμένων (38,2%) επιβεβαίωσε ότι ήταν παρών δικηγόρος σε ορισμένες διαδικαστικές ενέργειες στο πλαίσιο της προδικασίας, ένα μικρότερο ποσοστό (21,4%) δήλωσε ότι είχε δικηγόρο καθ' όλη τη διάρκεια της προδικασίας, ενώ ανάλογο ποσοστό (22,9%) δεν είχε δικηγόρο στο στάδιο της προδικασίας. Λιγότερο από δέκα τοις εκατό των κρατουμένων δήλωσε ότι είχε δικηγόρο που δεν συμμετείχε σε καμία διαδικαστική ενέργεια (7,8%), ενώ ποσοστό 9,7% δεν επιθυμούσε να απαντήσει στην ερώτηση αυτή. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

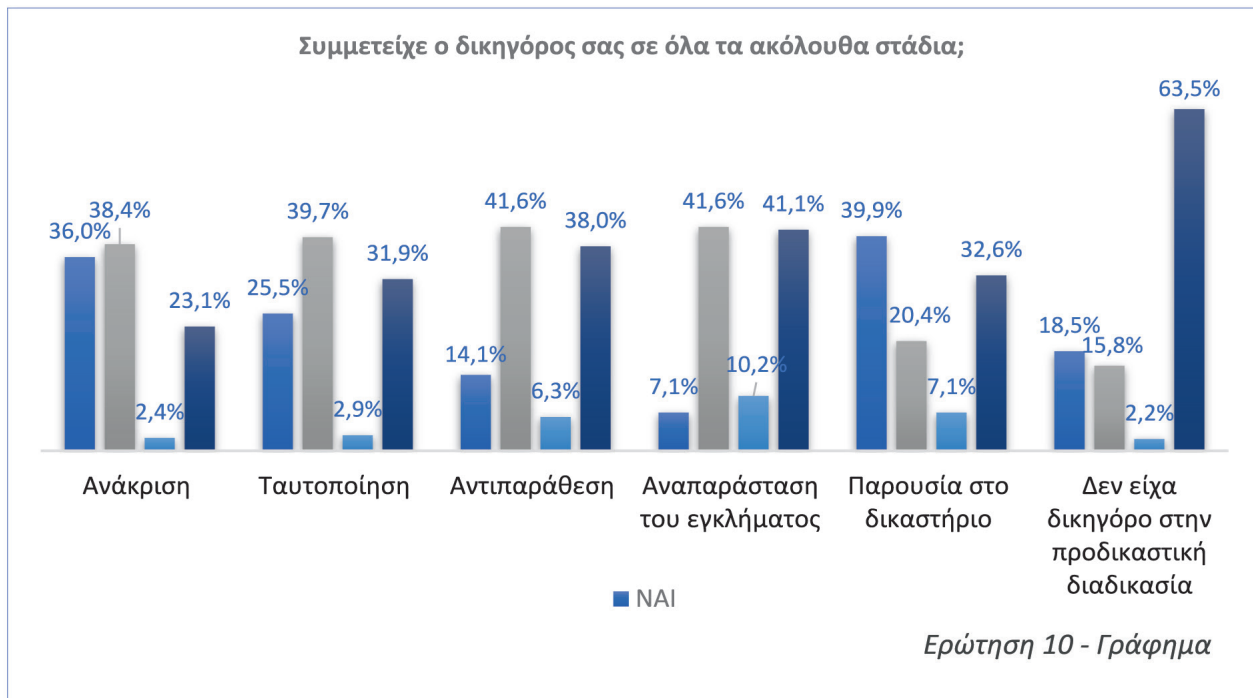
Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την εξέταση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι ποσοστό 27% των Ελλήνων κρατουμένων είχε δικηγόρο σε όλες τις διαδικαστικές ενέργειες στις οποίες συμμετείχε, ενώ στην περίπτωση των κρατουμένων άλλων εθνικοτήτων το ποσοστό αυτό μειώνεται σε 20%. Οι κρατούμενοι που δεν είχαν δικηγόρο σε καμία από τις ενέργειες στις οποίες συμμετείχαν ήταν κατά πλειοψηφία αλλοδαποί (81%).

Από την επισκόπηση των ποσοστών **κατά ηλικία** προκύπτει ότι ποσοστό 35% των κρατουμένων που είχαν δικηγόρο σε όλες τις διαδικασίες στις οποίες συμμετείχαν ήταν μεταξύ 19 και 30 ετών, ενώ ποσοστό 33% ήταν μεταξύ 31 και 40 ετών. Τέλος, ποσοστό 28% εξ αυτών ήταν μεταξύ 41 και 50 ετών. Οι κρατούμενοι που δεν συμμετείχαν με δικηγόρο σε καμία διαδικασία ήταν κατά πλειοψηφία μεταξύ 31 και 40 ετών (41%).

Από την επισκόπηση των ποσοστών **κατά φύλο** προκύπτει ότι ποσοστό 80% των συμμετεχόντων στην έρευνα που συμμετείχαν με δικηγόρο σε όλες τις διαδικασίες ήταν άνδρες και ποσοστό 20% ήταν γυναίκες. Ομοίως, η πλειοψηφία των κρατουμένων που δεν συμμετείχαν με δικηγόρο σε καμία διαδικασία ήταν άνδρες (97%).

Στην ερώτηση σχετικά με τα στάδια της προδικασίας στα οποία συμμετείχε ο δικηγόρος τους, η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων που επιβεβαίωσαν ότι είχαν δικηγόρο που συμμετείχε στην προδικασία δήλωσαν ότι ο δικηγόρος του συμμετείχε στην παράσταση ενώπιον δικαστικής αρχής (40%), ποσοστό 36% δήλωσε ότι συμμετείχε στην ανάκριση, ποσοστό 25% δήλωσε ότι συμμετείχε στην αναγνώριση/ταυτοποίηση, ποσοστό 14% δήλωσε ότι συμμετείχε στην κατ' αντιπαράσταση εξέταση/αντιπαράθεση, ενώ σημαντικό ποσοστό δεν είχε καθόλου δικηγόρο (18%). Η πλειονότητα των ερωτηθέντων επιβεβαίωσε ότι δεν είχε δικηγόρο στην αναπαράσταση του εγκλήματος ή δεν απάντησε στην εν λόγω ερώτηση· αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι στο στάδιο της προδικασίας δεν προβλέπεται τέτοια πράξη. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

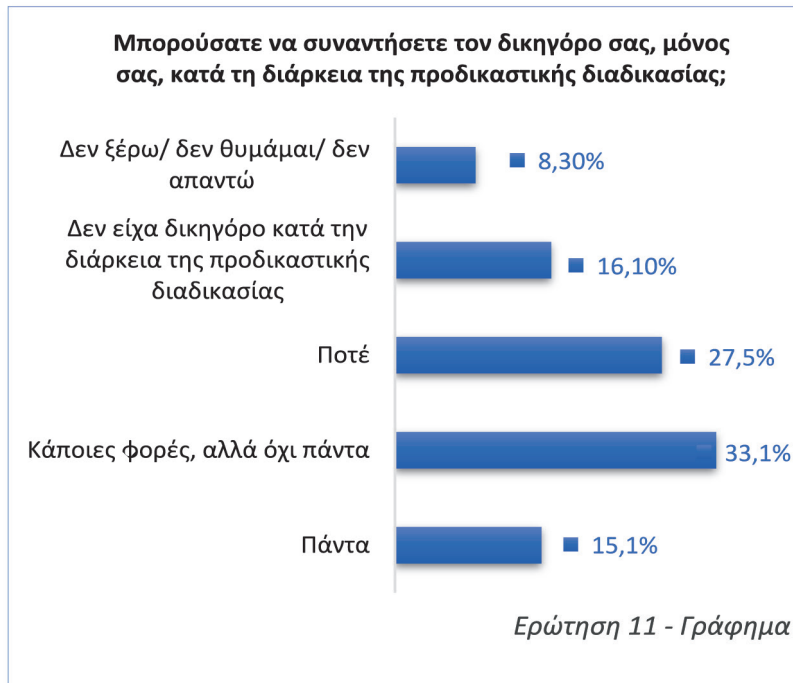

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Εξετάζοντας τα ποσοστά αυτά κατά εθνικότητα, προκύπτει ότι ποσοστό 46% των Ελλήνων κρατουμένων είχε δικηγόρο που συμμετείχε στην ανάκριση, ποσοστό 43% είχε δικηγόρο που συμμετείχε στην παράσταση ενώπιον δικαστικής αρχής, ποσοστό 25% είχε δικηγόρο που συμμετείχε στην αναγνώριση/ταυτοποίηση και ποσοστό 15% είχε δικηγόρο που συμμετείχε στην κατ' αντιπαράσταση εξέταση/αντιπαράθεση. Στην περίπτωση κρατουμένων αλλοδαπών εθνικοτήτων, ποσοστό 39% είχε δικηγόρο που συμμετείχε στην παράσταση ενώπιον δικαστικής αρχής, ποσοστό 34% είχε δικηγόρο που συμμετείχε στην ανάκριση, ποσοστό 25% είχε δικηγόρο που συμμετείχε στην αναγνώριση/ταυτοποίηση και ποσοστό 13% είχε δικηγόρο που συμμετείχε στην κατ' αντιπαράσταση εξέταση/αντιπαράθεση.

Από την εξέταση των ποσοστών κατά ηλικία προκύπτει ότι οι κρατούμενοι που δεν συμμετείχαν με δικηγόρο κατά την παράστασή τους ενώπιον δικαστικής αρχής (που είναι η πιο συνηθισμένη πράξη εκπροσώπησης, σύμφωνα με όσα απαντήθηκαν στην παραπάνω ερώτηση) ήταν είτε μεταξύ 19 και 30 ετών (46%) είτε μεταξύ 31 και 40 ετών (39%). Οι κρατούμενοι που δεν συμμετείχαν με δικηγόρο στην ανάκριση (που είναι η δεύτερη πιο συνηθισμένη πράξη εκπροσώπησης, σύμφωνα με όσα απαντήθηκαν στην παραπάνω ερώτηση) ήταν είτε μεταξύ 19 και 30 ετών (40%), είτε μεταξύ 31 και 40 ετών (35%), είτε μεταξύ 41 και 50 ετών (14%).

Εξετάζοντας τα ποσοστά με βάση το φύλο προκύπτει ότι ποσοστό 97% των συμμετεχόντων στην έρευνα που δεν συμμετείχαν με δικηγόρο κατά την παράσταση ενώπιον δικαστικής αρχής ήταν

άνδρες και ποσοστό 3% ήταν γυναίκες. Επιπλέον, ποσοστό 91% των συμμετεχόντων στην έρευνα που δεν συμμετείχαν στην ανάκριση με δικηγόρο ήταν άνδρες και ποσοστό 9% ήταν γυναίκες.

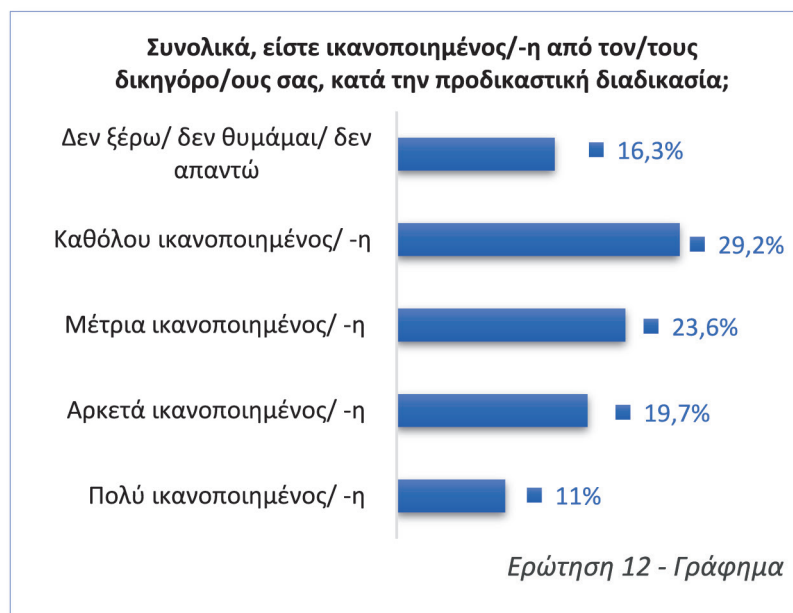
Όταν ερωτήθηκαν σχετικά με τη δυνατότητα κατ' ιδίαν συνάντησης με τον δικηγόρο τους κατά τη διάρκεια της προδικασίας, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα (33,1%) απάντησαν ότι είχαν κατ' ιδίαν πρόσβαση στον δικηγόρο μερικές φορές αλλά όχι πάντοτε, ενώ ένα αρκετά υψηλό ποσοστό συμμετεχόντων στην έρευνα απάντησε ότι δεν είχε ποτέ πρόσβαση στον δικηγόρο του (27,6%). Ομοίως, μό-

νο το 15,1% επιβεβαίωσε ότι είχε πάντοτε κατ' ιδίαν πρόσβαση στον δικηγόρο του και ποσοστό 16,1% απάντησε ότι δεν είχε καμία κατ' ιδίαν συνάντηση με τον δικηγόρο του στο στάδιο της προδικασίας. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι μόνο το 16% των Ελλήνων κρατουμένων και το 15% των αλλοδαπών κρατουμένων δήλωσαν ότι είχαν πάντοτε κατ' ιδίαν πρόσβαση στον δικηγόρο τους. Το ποσοστό των Ελλήνων κρατουμένων που είχαν κατ' ιδίαν πρόσβαση σε δικηγόρο μερικές φορές ήταν 32%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των αλλοδαπών κρατουμένων ήταν 33%.

Εξετάζοντας τα ποσοστά **κατά ηλικία**, προκύπτει ότι η πλειοψηφία των κρατουμένων που είχαν πάντοτε κατ' ιδίαν πρόσβαση στον δικηγόρο τους ήταν είτε μεταξύ 19 και 30 ετών (32%) είτε μεταξύ 31 και 40 ετών (34%). Η πλειοψηφία των κρατουμένων που είχαν κατ' ιδίαν πρόσβαση σε δικηγόρο μερικές φορές ήταν μεταξύ 19 και 30 ετών (34%) ή μεταξύ 31 και 40 ετών (36%).

Από την επισκόπηση των ποσοστών **κατά φύλο** προκύπτει ότι ποσοστό 84% των κρατουμένων που είχαν πάντοτε κατ' ιδίαν πρόσβαση στον δικηγόρο τους ήταν άνδρες και ποσοστό 16% ήταν γυναίκες. Το ποσοστό των κρατουμένων που είχαν κατ' ιδίαν πρόσβαση σε δικηγόρο μερικές φορές ήταν κατά πλειοψηφία (87%) άνδρες και κατά 13% γυναίκες.

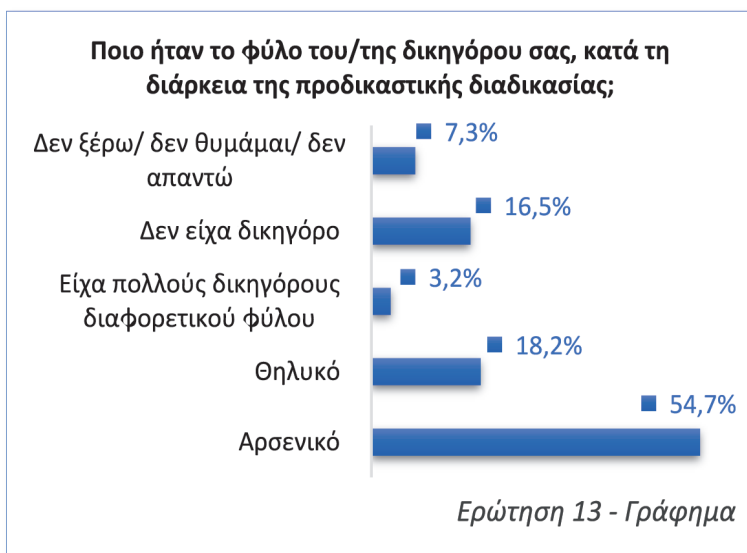
Σε γενικές γραμμές, οι κρατού-

μενοι ήταν μέτρια ικανοποιημένοι από τη νομική συνδρομή που έλαβαν. Όταν ερωτήθηκαν σχετικά με τον βαθμό ικανοποίησης από τις υπηρεσίες που τους παρείχε ο δικηγόρος τους κατά το στάδιο της προδικασίας, οι περισσότεροι κρατούμενοι δήλωσαν πολύ δυσαρεστημένοι (29,2%), ποσοστό 23,6% δήλωσε μέτρια δυσαρεστημένο, ποσοστό 19,7% δήλωσε μέτρια ικανοποιημένο, ποσοστό 11,2% δήλωσε πολύ ικανοποιημένο και ποσοστό 16,3% δεν απάντησε. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Εξετάζοντας τα ποσοστά **κατά εθνικότητα**, προκύπτει ότι σχεδόν οι μισοί Έλληνες κρατούμενοι ήταν μέτρια ή πολύ δυσαρεστημένοι με τον δικηγόρο τους (48%). Στην περίπτωση των αλλοδαπών κρατουμένων, το ποσοστό αυτό αυξάνεται σε 53%. Περισσότερο από το ένα τρίτο εξ αυτών ήταν Αλβανοί.

Από την επισκόπηση των ποσοστών αυτών **κατά ηλικία** προκύπτει ότι η πλειοψηφία των κρατουμένων που ήταν μέτρια ή πολύ δυσαρεστημένοι με τον δικηγόρο τους ήταν μεταξύ 19 και 30 ετών (41%) ή μεταξύ 31 και 40 ετών (32%).

Εξετάζοντας τα ποσοστά **κατά φύλο**, προκύπτει ότι ποσοστό 92% των κρατουμένων που ήταν μέτρια ή πολύ δυσαρεστημένοι με τον δικηγόρο τους ήταν άνδρες και ποσοστό 8% ήταν γυναίκες.

Εν γένει, όσον αφορά στο φύλο του δικηγόρου τους, περισσότεροι από τους μισούς είχαν άνδρα δικηγόρο (54,7%), μόνο το 18,2% είχε γυναίκα δικηγόρο και ποσοστό 3,2% είχε δικηγόρους και των δύο φύλων. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Σε γενικές γραμμές, οι επαφές με συγγενείς ή/και τρίτα πρόσωπα ήταν περιορισμένες. Όταν ερωτήθηκαν σχετικά με τη δυνατότητα συνάντησης με συγγενή μετά τη σύλληψή τους από την αστυνομία, οι κρατούμενοι, κατά συντριπτική πλειοψηφία, απάντησαν ότι δεν συνάντησαν κάποιον συγγενή τους μετά τη σύλληψή τους (53,5%). Λιγότερο από το ένα πέμπτο των κρατουμένων συνάντησε κάποιον συγγενή εντός 24 ωρών (14,1%). Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεκριμένα τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

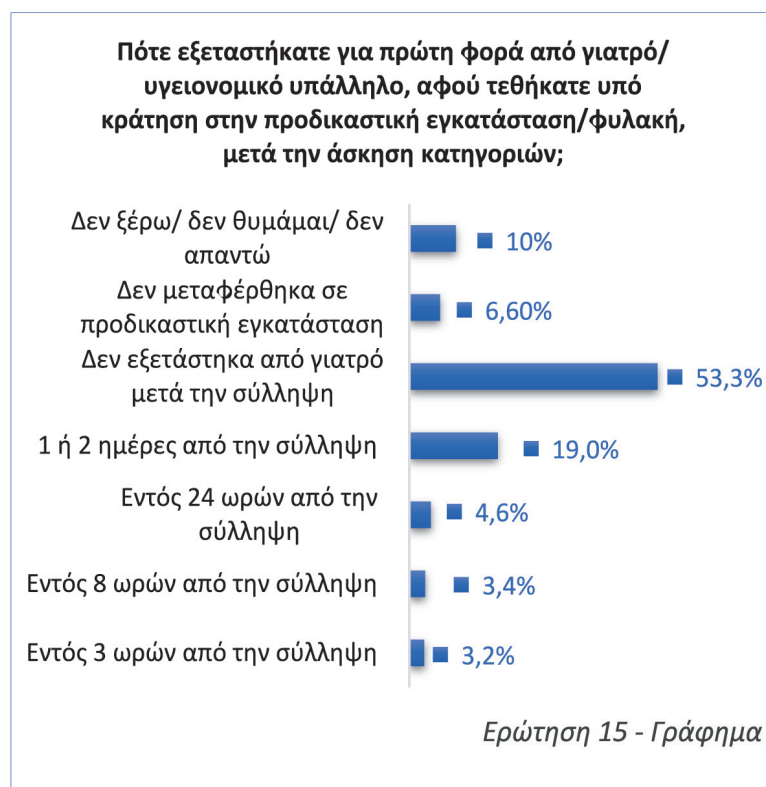
Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την εξέταση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι μόνο το 14% των κρατουμένων που δεν συνάντησαν κάποιον συγγενή μετά τη σύλληψή τους ήταν Έλληνες. Η μεγάλη πλειοψηφία (85%) των κρατουμένων που δεν συνάντησαν κάποιον συγγενή ήταν άλλης εθνικότητας. Περίπου το ένα τρίτο εξ αυτών ήταν Αλβανοί (27%), ποσοστό 6% ήταν Σύροι, 5% ήταν Τούρκοι, 5% ήταν Ιρανοί και 3% ήταν Ρομά/Τσιγγάνοι (διαφόρων εθνικοτήτων). Τα ποσοστά που αντιστοιχούν σε κρατουμένους άλλων εθνικοτήτων σε αυτά τα διαγράμματα είναι πολύ μικρά (<5%).

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά ηλικία** προκύπτει ότι η πλειοψηφία των κρατουμένων που δεν συνάντησαν κάποιον συγγενή μετά τη σύλληψή τους ήταν μεταξύ 19 και 30 ετών (41%) ή μεταξύ 31 και 40 ετών (34%).

Εξετάζοντας τα ποσοστά **κατά φύλο**, προκύπτει ότι ποσοστό 92% των κρατουμένων που δεν συνάντησαν κάποιον συγγενή μετά τη σύλληψή τους ήταν άνδρες και μόνο το 8% ήταν γυναίκες.

Εντύπωση προξενεί επίσης το γεγονός ότι ιδιαιτέρως περιορισμένος αριθμός κρατουμένων, δηλαδή λιγότεροι από τους μισούς

συμμετέχοντες στην έρευνα, υπεβλήθησαν σε ιατρική εξέταση σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά τη θέση τους υπό κράτηση. Όταν ερωτήθηκαν σχετικά με την υποβολή τους σε ιατρική εξέταση μετά τη θέση τους υπό κράτηση, οι περισσότεροι κρατούμενοι δήλωσαν ότι δεν εξετάστηκαν από ιατρό ή υγειονομικό υπάλληλο σε προδικαστική εγκατάσταση/φυλακή μετά την απαγγελία κατηγοριών εις βάρος τους (53,3%). Λιγότερο από το 20% εξ αυτών εξετάστηκε σε μία ή λίγες ημέρες από τη σύλληψη και ποσοστό 4,6% εξετάστηκε εντός 24 ωρών από τη σύλληψη. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεκριμένα τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την εξέταση των ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι ποσοστό 65% των Ελλήνων κρατουμένων δεν εξετάστηκε από ιατρό ή υγειονομικό υπάλληλο σε προδικαστική εγκατάσταση/φυλακή μετά την απαγγελία κατηγοριών εις βάρος του. Το ποσοστό αυτό μειώνεται σε 58% στην περίπτωση των κρατουμένων άλλης εθνικότητας: η πλειοψηφία εξ αυτών είναι Αλβανοί (24%), ενώ ακολουθούν Σύροι (7%), Ιρακινοί (5%) και Ρομά/Τσιγγάνοι διαφόρων εθνικοτήτων (5%).

Εξετάζοντας τα ποσοστά **κατά ηλικία**, προκύπτει ότι η πλειοψηφία των κρατουμένων που δεν εξετάστηκαν από ιατρό ή υγειονομικό υπάλληλο μετά την απαγγελία κατηγοριών εις βάρος τους ήταν μεταξύ 19 και 30 ετών (40%) ή μεταξύ 31 και 40 ετών (34%).

Από την επισκόπηση των ποσοστών **κατά φύλο** προκύπτει ότι ποσοστό 90% των κρατουμένων που δεν εξετάστηκαν από ιατρό ή υγειονομικό υπάλληλο ήταν άνδρες και μόνο το 10% ήταν γυναίκες.

Όταν ερωτήθηκαν για την ενημέρωση που έλαβαν σχετικά με τα δικαιώματά τους μετά τη σύλληψή τους, οι περισσότεροι απάντησαν ότι ενημερώθηκαν σχετικά με το έγκλημα που κατηγορούνταν ότι διέπραξαν (33%) και ποσοστό 29% σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας με δικηγόρο της επιλογής τους. Ποσοστό 19% ενημερώθηκε σχετικά με το δικαίωμα δωρεάν νομικής βοήθειας και το δικαίωμα σιωπής, ενώ μικρά ποσοστά ενημερώθηκαν σχετικά με το δικαίωμα μετάφρασης (19%), το δικαίωμα ενημέρωσης προσώπου της επιλογής τους σχετικά με τη θέση τους υπό κρά-

τηση (16%), το δικαίωμα πρόσβασης στον φάκελο της υπόθεσης (14%), το δικαίωμα πρόσβασης σε ιατρική εξέταση (15%), την αναμενόμενη διάρκεια κράτησης με βάση τον νόμο και το δικαίωμα ενημέρωσης προξενικής υπηρεσίας (11%). Μικρότερο ποσοστό ενημερώθηκε σχετικά με το δικαίωμα προσβολής της κράτησης (10%). Αξίζει να σημειωθεί ότι ποσοστό 12% των κρατουμένων δεν είχε κρατηθεί στο στάδιο της προδικασίας. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Εξετάζοντας τα ποσοστά αυτά **κατά εθνικότητα**, προκύπτει ότι ποσοστό 56% των Ελλήνων κρατουμένων ενημερώθηκε για το έγκλημα για το οποίο συνελήφθη, ποσοστό 35% για το δικαίωμα επικοινωνίας με δικηγόρο της επιλογής του και ποσοστό 27% για το δικαίωμα σιωπής. Τα ποσοστά είναι χαμηλότερα στην περίπτωση των Αλβανών κρατουμένων: ειδικότερα, ποσοστό 34% ενημερώθηκε σχετικά με το έγκλημα για το οποίο συνελήφθη, ποσοστό 31% σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας με δικηγόρο της επιλογής του και ποσοστό 18% σχετικά με το δικαίωμα σιωπής. Αντιστοίχως, στην περίπτωση των Ρομά/Τσιγγάνων κρατουμένων, ποσοστό 8% ενημερώθηκε σχετικά με το έγκλημα για το οποίο συνελήφθη, ποσοστό 14% σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας με δικηγόρο της επιλογής του και ποσοστό 3% σχετικά με το δικαίωμα σιωπής.

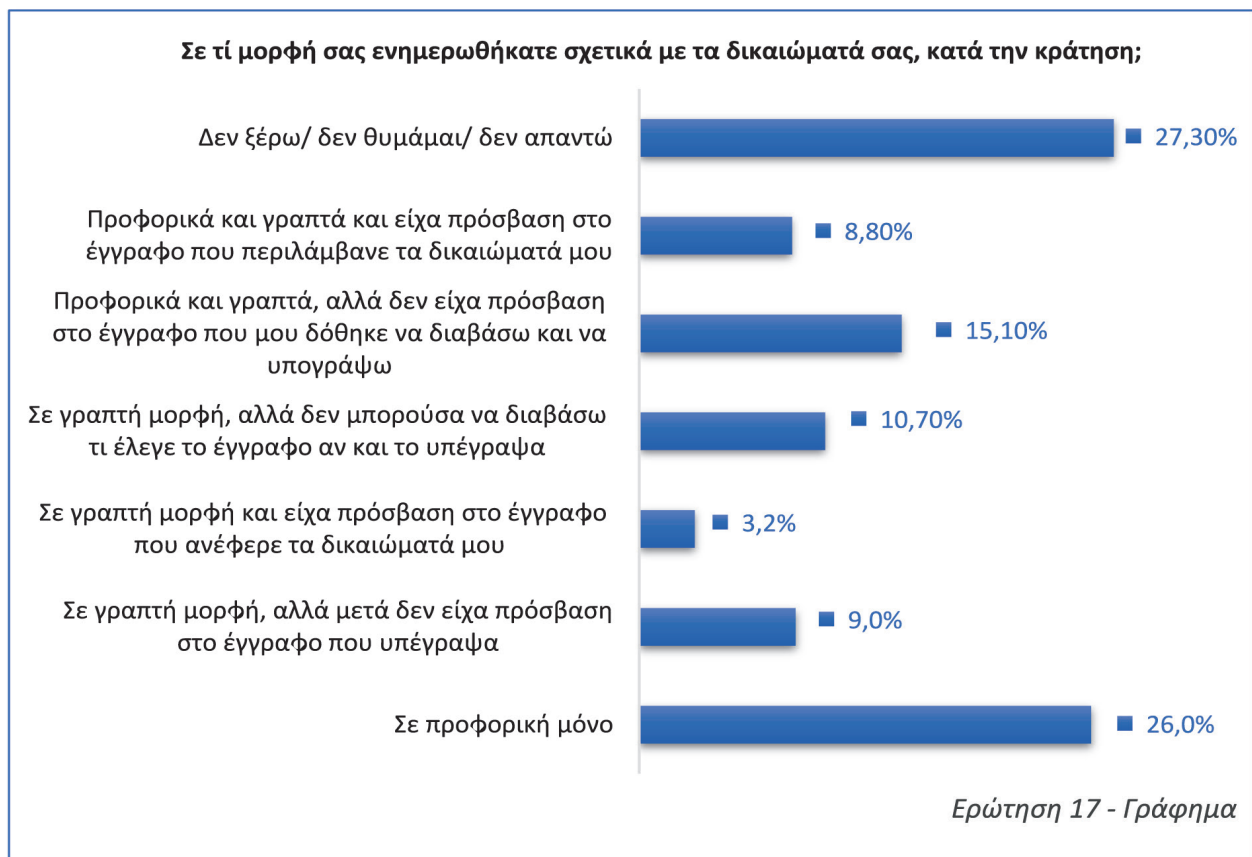
Από την επισκόπηση των ποσοστών **κατά ηλικία** προκύπτει ότι οι κρατούμενοι που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 19 και 30 ετών ενημερώθηκαν κυρίως σχετικά με το έγκλημα για το οποίο συνελήφθησαν (32%), το δικαίωμα επικοινωνίας με δικηγόρο της επιλογής τους (27%) και το δικαίωμα σιωπής (21%). Οι κρατούμενοι που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 31 και 40 ετών ενημερώθηκαν σχετικά με το έγκλημα για το οποίο συνελήφθησαν (33%), το δικαίωμα επικοινωνίας με δικηγόρο της επιλογής τους (15%) και το δικαίωμα σιωπής (20%). Οι κρατούμενοι που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 41 και 50 ετών ενημερώθηκαν κυρίως σχετικά με το έγκλημα για το οποίο συνελήφθησαν (30%), το δικαίωμα επικοινωνίας με δικηγόρο της επιλογής τους (36%) και το δικαίωμα σιωπής (14%).

Εξετάζοντας τα υπό κρίση ποσοστά **κατά φύλο**, προκύπτει ότι ποσοστό 31% των ανδρών κρατουμένων ενημερώθηκε σχετικά με το έγκλημα για το οποίο συνελήφθη, ποσοστό 30% σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας με δικηγόρο της επιλογής του, ποσοστό 30% σχετικά με το δικαίωμα δωρεάν νομικής βοήθειας και ποσοστό 20% σχετικά με το δικαίωμα σιωπής. Στην περίπτωση των γυναικών, παρατηρήθηκαν κάποιες διαφοροποιήσεις σε σύγκριση με τους άνδρες. Ειδικότερα, ποσοστό 51% των γυναικών κρατουμένων ενημερώθηκε σχετικά με το έγκλημα για το οποίο συνελήφθη, ποσοστό 22% σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας με δικηγόρο της επιλογής του και ποσοστό 11% σχετικά με το δικαίωμα δωρεάν νομικής βοήθειας, καθώς και σχετικά με το δικαίωμα σιωπής.

Δικονομικά δικαιώματα στο πλαίσιο της προδικασίας

Το πρώτο μείζον πρόβλημα που αναδείχθηκε σε αυτή την ενότητα αφορά στην ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματα των κρατουμένων: λιγότεροι από τους μισούς κρατουμένους έλαβαν ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματά τους, ενώ, όταν έλαβαν τέτοια, τους παρασχέθηκαν περιορισμένες πληροφορίες, ιδίως προφορικά και σε γλώσσα που δεν κατανοούσαν, στην περίπτωση των αλλοδαπών κρατουμένων. Από τη σύγκριση μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών κρατουμένων προκύπτει διαφοροποίηση τουλάχιστον της τάξης του 12% προς όφελος των Ελλήνων, ωστόσο αυτή αφορά μόνο σε μία ή δύο κατηγορίες δικαιωμάτων. Αφορά, ειδικότερα, στο δικαίωμα σε διερμηνεία, το οποίο είναι ένα από τα δικαιώματα στα οποία γίνεται μνεία λιγότερο συχνά και εξηγεί τον λόγο για τον οποίο υπηρεσίες διερμηνείας ή μετάφρασης εγγράφων παρασχέθηκαν μόνο στο ένα πέμπτο (1/5) των αλλοδαπών κρατουμένων. Το χειρότερο είναι ότι το ποσοστό αυτό αφορά στη μετάφραση εγγράφων που αφορούν σε άλλες δικαστικές αποφάσεις που σχετίζονται με την υπόθεση και όχι περισσότερα ουσιαστών εγγράφων, όπως η απαγγελία κατηγορίας,

το κατηγορητήριο ή η απόφαση με τα κίνητρα. Όσοι έκαναν χρήση υπηρεσιών διερμηνείας ή μετάφρασης έμειναν σε μεγάλο βαθμό δυσαρεστημένοι. **Το δεύτερο πρόβλημα που αναδείχθηκε είναι ότι παρόλο που όλοι οι κρατούμενοι, ανεξαρτήτως εθνικότητας, ανέφεραν προσβλητικά σχόλια, οι αλλοδαποί ανέφεραν κυρίως προσβολές που αφορούσαν στην εθνική τους ταυτότητα. Ειδικότερα, Σύροι, Ρομά/Τσιγγάνοι, Αφγανοί και Αλβανοί ανέφεραν κυρίως ότι δέχθηκαν προσβλητικά σχόλια για την «εθνική τους ταυτότητα» από δημόσιους λειτουργούς. Το τρίτο πρόβλημα που αναδείχθηκε είναι ότι η διαμαρτυρία/υποβολή καταγγελίας δεν αποτελεί συνήθη πρακτική μεταξύ των κρατουμένων.** Μόνο οι μισοί από τους κρατουμένους που ανέφεραν χρήση βίας στην αρχή της έρευνας, δήλωσαν ότι έχουν διαμαρτυρηθεί/υποβάλει σχετική καταγγελία. Περαιτέρω, Έλληνες και αλλοδαποί κρατούμενοι υπέβαλαν διαφορετικό είδος καταγγελιών: οι Έλληνες κρατούμενοι διαμαρτυρήθηκαν/υπέβαλαν καταγγελίες λόγω άρνησης συνάντησης με συγγενείς, ενώ η πλειοψηφία των αλλοδαπών κρατουμένων διαμαρτυρήθηκε/υπέβαλε καταγγελία λόγω χρήσης βίας σε αστυνομικό τμήμα.

Αναλυτικότερα, το μεγαλύτερο ποσοστό δεν θυμόταν με ποιον τρόπο ενημερώθηκε για τα δικαιώματά του (ή δεν επιθυμούσε να απαντήσει), η πλειοψηφία των κρατουμένων ενημερώθηκε μόνο προφορικά (26%), ποσοστό 15,1% ενημερώθηκε τόσο προφορικά όσο και εγγράφως, αλλά δεν είχε πρόσβαση στο έγγραφο στη συνέχεια, ποσοστό 10,7% δεν μπορούσε να διαβάσει τι έλεγε το έγγραφο, παρά το γεγονός ότι το υπέγραψε και ένα μικρότερο ποσοστό (9%) ενημερώθηκε μόνο εγγράφως, αλλά δεν είχε πρόσβαση στο έγγραφο που υπέγραψε. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

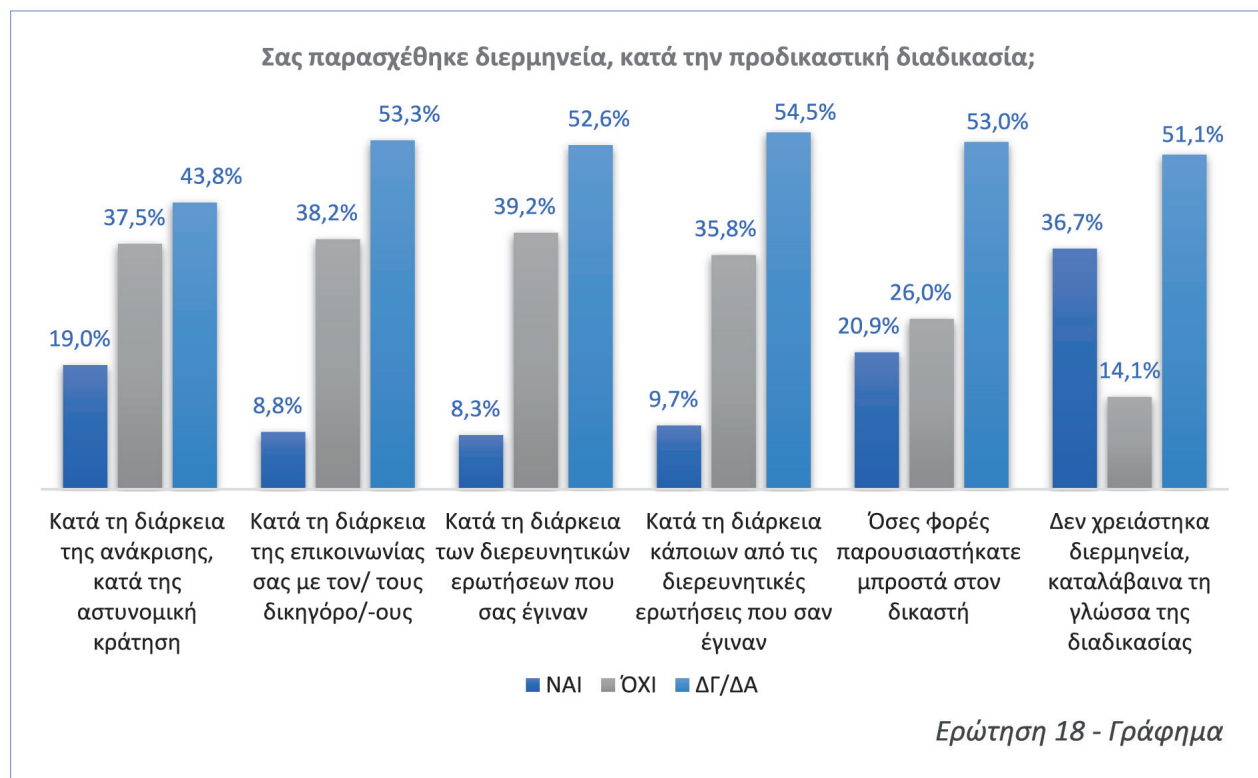
Από την εξέταση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι ποσοστό 46% των Ελλήνων κρατουμένων ενημερώθηκε μόνο προφορικά και ποσοστό 11% ενημερώθηκε προφορικά και εγγράφως, αλλά δεν είχε πρόσβαση στο έγγραφο που του δόθηκε να διαβάσει και να υπο-

γράψει. Ποσοστό 31% των Αλβανών κρατουμένων ενημερώθηκε προφορικά και ποσοστό 9% εξ αυτών ενημερώθηκε προφορικά και εγγράφως, αλλά δεν είχε πρόσβαση στο έγγραφο που του δόθηκε να διαβάσει και να υπογράψει. Οι περισσότεροι κρατούμενοι δεν θυμόνταν αν είχαν ενημερωθεί για τα δικαιώματά τους. Οι Ιρανοί κρατούμενοι ενημερώθηκαν κατά πλειοψηφία εγγράφως, αλλά δεν μπορούσαν να διαβάσουν τι έλεγε το έγγραφο, παρά το γεγονός ότι το υπέγραψαν.

Εξετάζοντας τα ποσοστά **κατά ηλικία**, προκύπτει ότι οι ηλικιακές ομάδες μεταξύ 19 και 30 ετών, μεταξύ 31 και 40 ετών και μεταξύ 41 και 50 ετών ενημερώθηκαν κατά κύριο λόγο μόνο προφορικά.

Από την επισκόπηση των ποσοστών **κατά φύλο** προκύπτει ότι ποσοστό 24% των ανδρών κρατουμένων ενημερώθηκε προφορικά, ενώ ποσοστό 15% ενημερώθηκε προφορικά και εγγράφως, αλλά δεν είχε πρόσβαση στο έγγραφο που του δόθηκε να διαβάσει και να υπογράψει. Ποσοστό 37% των γυναικών κρατουμένων ενημερώθηκε μόνο προφορικά.

Όσον αφορά στο δικαίωμα σε διερμηνεία/μετάφραση στο στάδιο της προδικασίας, οι κρατούμενοι που έκαναν χρήση τέτοιων υπηρεσιών ήταν σε μεγάλο βαθμό δυσχερησθέντες με τις παρασχεθείσες υπηρεσίες. Ειδικότερα, όσον αφορά στο δικαίωμα σε διερμηνεία, ποσοστό περίπου 20% των κρατουμένων επιβεβαίωσε ότι του παρασχέθηκε διερμηνεία κάθε φορά που παρουσιάστηκε ενώπιον δικαστή, σε ποσοστό 18% παρασχέθηκε διερμηνεία κατά την ανάκριση ενόσω τελούσε σε αστυνομική κράτηση, σε ποσοστό 9% παρασχέθηκε διερμηνεία στο πλαίσιο ορισμένων ανακριτικών πράξεων στις οποίες συμμετείχε, ενώ σε ποσοστό 8% παρασχέθηκε διερμηνεία σε όλες τις ανακριτικές πράξεις. Σε ποσοστό 8% των κρατουμένων παρασχέθηκαν υπηρεσίες διερμηνείας κατά την επικοινωνία με τον δικηγόρο τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι ποσοστό τουλάχιστον 36% δήλωσε ότι δεν χρειαζόταν διερμηνεία, επειδή κατανοούσε τη γλώσσα της διαδικασίας – στο ποσοστό αυτό περιλαμβάνονται τόσο Έλληνες όσο και αλλοδαποί κρατούμενοι, που κατανοούν τη γλώσσα επειδή έχουν διαμείνει στην Ελλάδα για αρκετό διάστημα. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Εξετάζοντας τα ποσοστά **κατά εθνικότητα**, χωρίς να συνυπολογίζονται οι Έλληνες κρατούμενοι, προκύπτει ότι σε ποσοστό 22% των αλλοδαπών κρατουμένων παρασχέθηκαν υπηρεσίες διερμηνείας κατά την ανάκριση ενόσω τελούσαν σε αστυνομική κράτηση και σε ποσοστό 24% όταν παρουσιάστηκαν ενώπιον δικαστή. Σε ποσοστό 18% των Αλβανών κρατουμένων παρασχέθηκαν υπηρεσίες διερμηνείας κατά την ανάκριση και σε ποσοστό 12% όταν παρουσιάστηκαν ενώπιον δικαστή. Σε ποσοστό 22% των Ιρανών κρατουμένων παρασχέθηκαν υπηρεσίες διερμηνείας κατά την ανάκριση και σε ποσοστό 50% όταν παρουσιάστηκαν ενώπιον δικαστή.

Από την εξέταση των υπό κρίση ποσοστών **κατά ηλικία** προκύπτει ότι στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 19 και 30 ετών παρασχέθηκαν υπηρεσίες διερμηνείας κυρίως κατά την ανάκριση στο πλαίσιο της αστυνομικής κράτησης (30%), ενώ στις ηλικιακές ομάδες μεταξύ 31 και 40 ετών και μεταξύ 41 και 50 ετών παρασχέθηκαν κυρίως υπηρεσίες διερμηνείας όταν παρουσιάστηκαν ενώπιον δικαστή (κατά ποσοστό 20% και 24%, αντίστοιχα).

Εξετάζοντας τα ποσοστά αυτά **κατά φύλο** προκύπτει ότι σε ποσοστό 20% των ανδρών κρατου-

μένων παρασχέθηκαν υπηρεσίες διερμηνείας κατά την ανάκριση στο πλαίσιο της αστυνομικής κράτησης και σε ποσοστό 22% όταν παρουσιάστηκαν ενώπιον δικαστή. Από την άλλη πλευρά, σε ποσοστό περίπου 3% των γυναικών κρατουμένων παρασχέθηκαν υπηρεσίες διερμηνείας στις περισσότερες περιπτώσεις.

Όταν ερωτήθηκαν σχετικά με την ικανοποίησή τους από την ποιότητα της διερμηνείας, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα απάντησαν ότι κατανοούσαν τη γλώσσα της διαδικασίας και ως εκ τούτου δεν είχαν ανάγκη διερμηνείας. Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες στην έρευνα που έκαναν χρήση υπηρεσιών διερμηνείας ήταν πολύ δυσαρεστημένοι (27,3%) ή μερικώς ικανοποιημένοι (10%). Ένα πολύ μικρό ποσοστό αυτών ήταν πολύ ικανοποιημένο (3%). Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

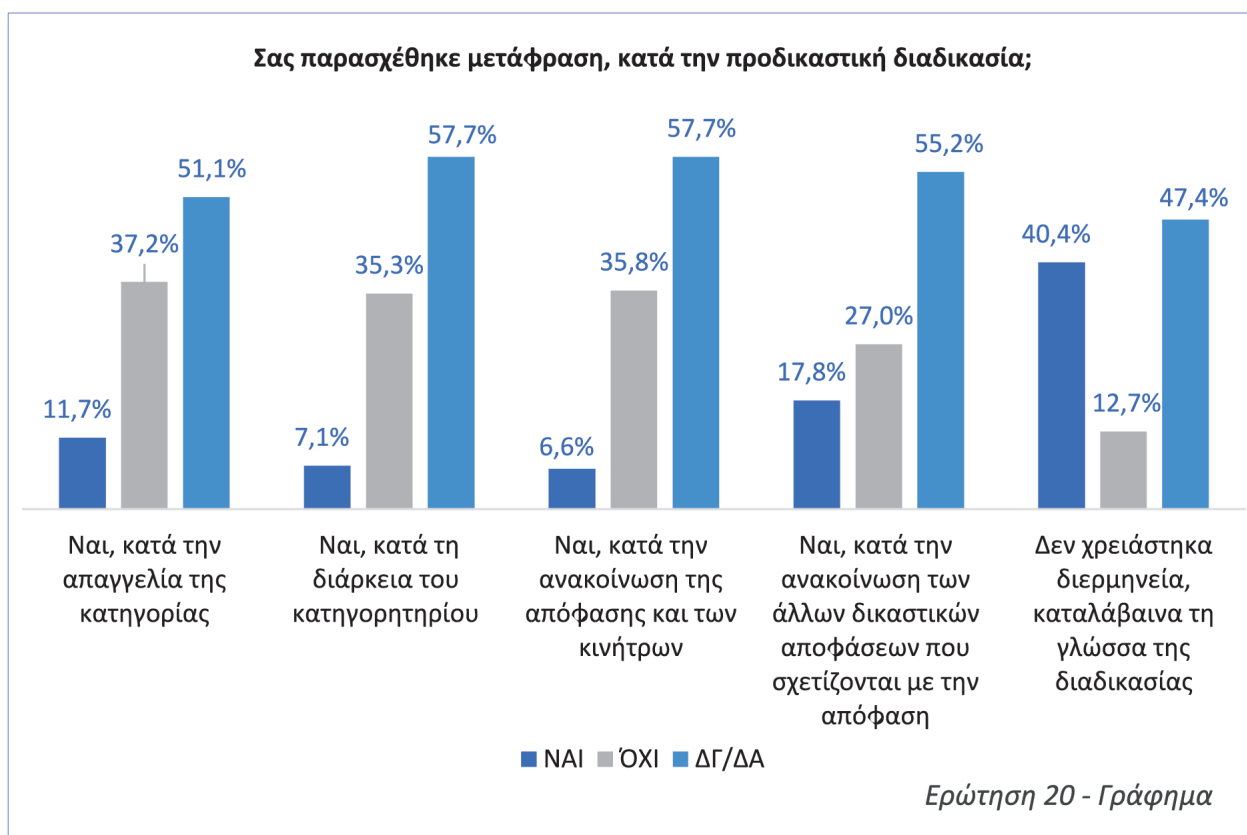
Εξετάζοντας τα υπό κρίση ποσοστά **κατά εθνικότητα**, χωρίς να συνυπολογίζονται οι Έλληνες κρατούμενοι, προκύπτει ότι ποσοστό 37% των αλλοδαπών κρατουμένων έμειναν πολύ δυσαρεστημένοι ή μερικώς ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες διερμηνείας που τους παρασχέθηκαν. Στην περίπτωση των Αλβανών κρατουμένων, το ποσοστό αυτό ήταν 38%, στην περίπτωση των Αφγανών κρατουμένων ήταν 42% και στην περίπτωση των Ιρανών και Ιρακινών κρατουμένων ήταν 50%.

Από την επισκόπηση των εν λόγω ποσοστών **κατά ηλικία**, χωρίς να συνυπολογίζονται και πάλι οι Έλληνες κρατούμενοι, προκύπτει ότι η πλειοψηφία των κρατουμένων που ανήκουν στην ηλικιακή

ομάδα μεταξύ 19 και 30 ετών έμειναν πολύ δυσαρεστημένοι ή μερικώς ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες διερμηνείας (54%), ποσοστό 47% των κρατουμένων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 31 και 40 ετών έμειναν πολύ δυσαρεστημένοι ή μερικώς ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες διερμηνείας και ποσοστό 37% των κρατουμένων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 41 και 50 ετών έμειναν δυσαρεστημένοι ή μερικώς ικανοποιημένοι.

Εξετάζοντας τα υπό κρίση ποσοστά **κατά φύλο**, χωρίς να συνυπολογίζονται και πάλι οι Έλληνες κρατούμενοι, προκύπτει ότι ποσοστό 44% των ανδρών κρατουμένων έμεινε πολύ δυσαρεστημένο ή μερικώς ικανοποιημένο από τις υπηρεσίες διερμηνείας που του παρασχέθηκαν. Μόλις το 8% των γυναικών κρατουμένων έμεινε πολύ δυσαρεστημένο ή μερικώς ικανοποιημένο από τις υπηρεσίες διερμηνείας που του παρασχέθηκαν.

Λιγότεροι από τους μισούς από τους κρατουμένους που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν ότι δεν είχαν ανάγκη μετάφρασης στο στάδιο της προδικασίας (40%). Η πλειοψηφία των κρατουμένων στους οποίους παρασχέθηκαν υπηρεσίες μετάφρασης δήλωσαν ότι στην περίπτωση τους μεταφράστηκαν λοιπές δικαστικές αποφάσεις που σχετίζονται με την υπόθεση (17%), ενώ σε πολύ λιγότερες περιπτώσεις εξ αυτών μεταφράστηκε η απαγγελία της κατηγορίας (11%), το κατηγορητήριο (7%) ή η απόφαση και τα κίνητρα (6%). Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

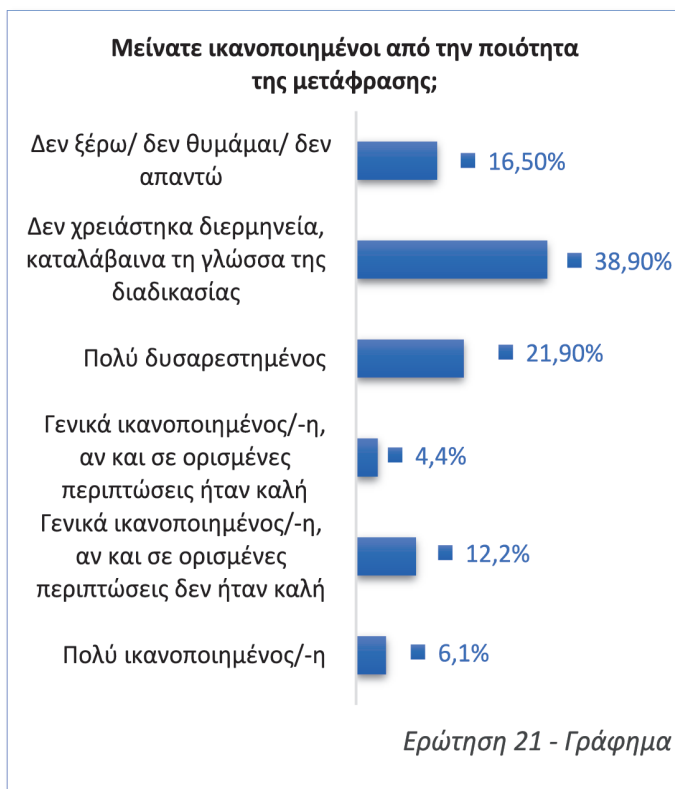
Εξετάζοντας τα υπό κρίση ποσοστά **κατά εθνικότητα**, χωρίς να συνυπολογίζονται οι Έλληνες κρατούμενοι, προκύπτει ότι στην περίπτωση ποσοστού 22% των αλλοδαπών κρατουμένων, κατά μέσο όρο, μεταφράστηκαν λοιπές σχετικές με την υπόθεση δικαστικές αποφάσεις, σε ποσοστό 14% η απαγγελία κατηγορίας, σε ποσοστό 9% το κατηγορητήριο και σε ποσοστό 8% η απόφαση με τα κίνητρα. Στην περίπτωση των Αλβανών κρατουμένων, σε ποσοστό 18% μεταφράστηκαν λοιπές σχετικές με την υπόθεση δικαστικές αποφάσεις, σε ποσοστό 7% η απαγγελία κατηγορίας, σε ποσοστό 7% το κατηγορητήριο και σε ποσοστό 2% η απόφαση με τα κίνητρα.

Εξετάζοντας τα υπό κρίση ποσοστά **κατά ηλικία**, χωρίς να συνυπολογίζονται και πάλι οι Έλληνες κρατούμενοι, προκύπτει ότι στην περίπτωση της ηλικιακής ομάδας μεταξύ 19 και 30 ετών μεταφράστηκαν λοιπές σχετικές με την υπόθεση δικαστικές αποφάσεις (34%), η απαγγελία κατηγορίας (17%), το κατηγορητήριο (12%) ή η απόφαση με τα κίνητρα (9%). Στην περίπτωση της ηλικιακής ομάδας μεταξύ 31 και 40 ετών μεταφράστηκαν λοιπές σχετικές με την υπόθεση δικαστικές αποφάσεις (30%), η απαγγελία κατηγορίας (22%), το κατηγορητήριο (7%) ή η απόφαση με τα κίνητρα (12,5%). Στην περίπτωση της ηλικιακής ομάδας μεταξύ 41 και 50 ετών μεταφράστηκαν λοιπές σχετικές με την υπόθεση δικαστικές αποφάσεις (22%), η απαγγελία κατηγορίας (14%), το κατηγορητήριο (8%) ή η απόφαση με τα κίνητρα (8%).

Εξετάζοντας τα υπό κρίση ποσοστά **κατά φύλο**, χωρίς να συνυπολογίζονται και πάλι οι Έλληνες κρατούμενοι, προκύπτει ότι, στην περίπτωση των ανδρών κρατουμένων, σε ποσοστό 20% μεταφράστηκαν λοιπές σχετικές με την υπόθεση δικαστικές αποφάσεις, σε ποσοστό 12% η απαγγελία

κατηγορίας, σε ποσοστό 7% το κατηγορητήριο και σε ποσοστό 7% η απόφαση με τα κίνητρα. Στην περίπτωση των γυναικών κρατουμένων, σε ποσοστό μόλις 3% μεταφράστηκαν λοιπές σχετικές με την υπόθεση δικαστικές αποφάσεις, σε ποσοστό 8% η απαγγελία κατηγορίας, σε ποσοστό 5% το κατηγορητήριο και σε ποσοστό 5% η απόφαση με τα κίνητρα.

Και στην περίπτωση αυτή, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα επιβεβαίωσε ότι δεν είχε ανάγκη μετάφρασης εγγράφων στο στάδιο της προδικασίας (38,9%). Στις περιπτώσεις που έλαβε χώρα μετάφραση, ήταν πολύ δυσχερή (21,9%) ή μερικώς ικανοποιημένοι (16,6%) με την ποιότητα της μετάφρασης. Πολύ λίγοι έμειναν ευχαριστημένοι με τη μετάφραση που τους παρασχέθηκε (6%). Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

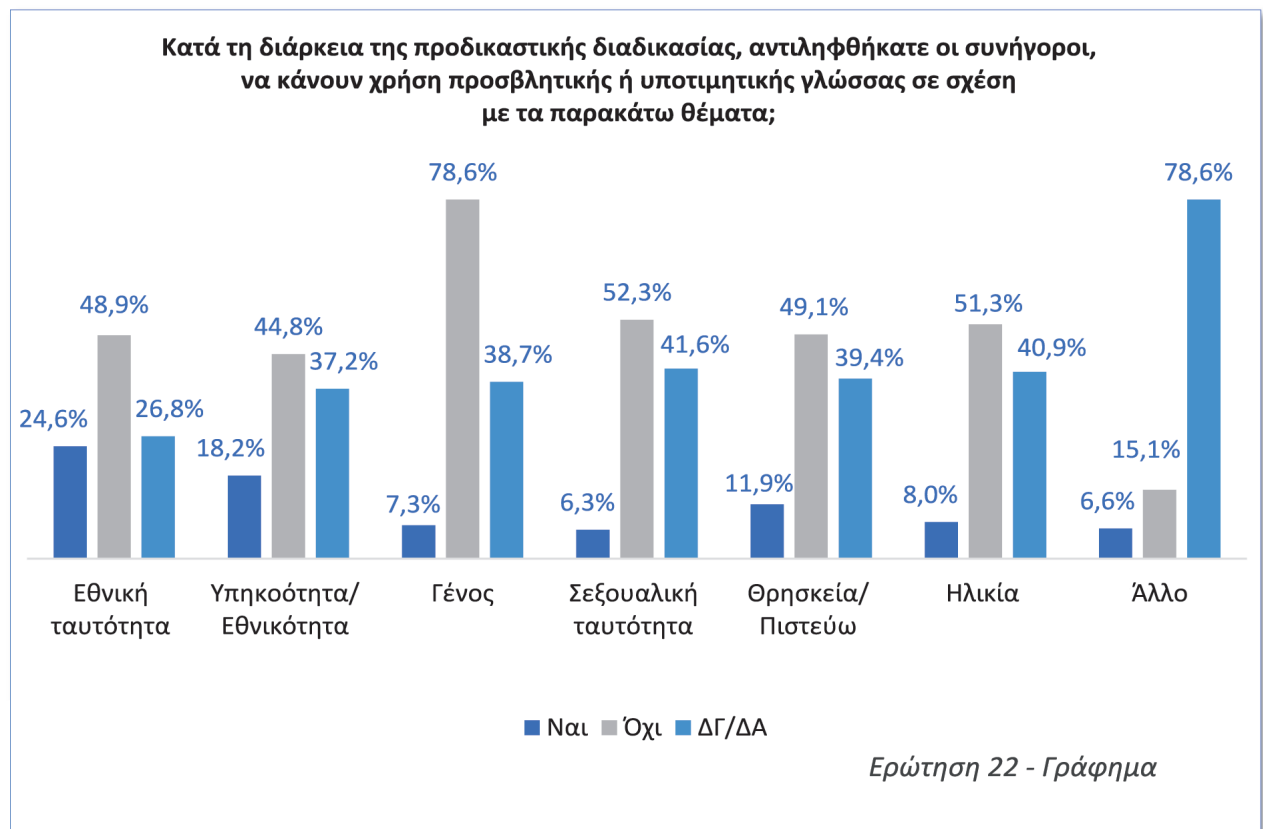
Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα**, χωρίς να συνυπολογίζονται οι Έλληνες κρατούμενοι, προκύπτει ότι ποσοστό 46% των αλλοδαπών κρατουμένων ήταν πολύ δυσχερή ή εν μέρει δυσχερή από τη μετάφραση. Το ποσοστό αυτό αντιστοιχούσε σε 32% στην περίπτωση των Αλβανών κρατουμένων, σε 50% στην περίπτωση των Ιρανών κρατουμένων, σε 57% στην περίπτωση των Ιρακινών κρατουμένων και σε 90% στην περίπτωση των Σύρων κρατουμένων.

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά ηλικία**, χωρίς να συνυπολογίζονται και πάλι οι Έλληνες κρατούμενοι, προκύπτει ότι οι ανήκοντες στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 19 και 30 ετών ήταν ως επί το πλείστον δυσχερή ή εν μέρει δυσχερή από τη μετάφραση (37%). Οι ανήκοντες στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 31 και 40 ετών ήταν κατά 40% δυσχερή ή εν μέρει δυσχερή από τις υπηρεσίες μετάφρασης. Οι ανήκοντες στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 41 και 50 ετών ήταν κατά 55% δυσχερή ή εν μέρει δυσχερή από τις υπηρεσίες μετάφρασης που τους παρασχέθηκαν.

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά φύλο**, χωρίς να συνυπολογίζονται οι Έλληνες κρατούμενοι, προκύπτει ότι το 50% των ανδρών κρατουμένων ήταν πολύ ή εν μέρει δυσαρεστημένοι με τις παρασχεθείσες υπηρεσίες μετάφρασης. Από την άλλη πλευρά, οι γυναίκες κρατούμενες ήταν κατά ποσοστό 15% δυσαρεστημένες ή εν μέρει δυσαρεστημένες με τη μετάφραση που τους παρασχέθηκε.

Από την πλειοψηφία των απαντήσεων προκύπτει ότι τουλάχιστον το 24% των κρατουμένων δέχθηκε προσβλητικά σχόλια για την εθνική του ταυτότητα. Λιγότερο συχνά καταγράφηκαν προσβολές συνδεδεμένες με την υπηκοότητα/εθνικότητα (18%), τη θρησκεία (12%), το φύλο/την ηλικία ή την ταυτότητα φύλου (7%). Ποσοστό τουλάχιστον 26% των συμμετεχόντων στην έρευνα δεν επιθυμούσε να απαντήσει στην ερώτηση αυτή. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

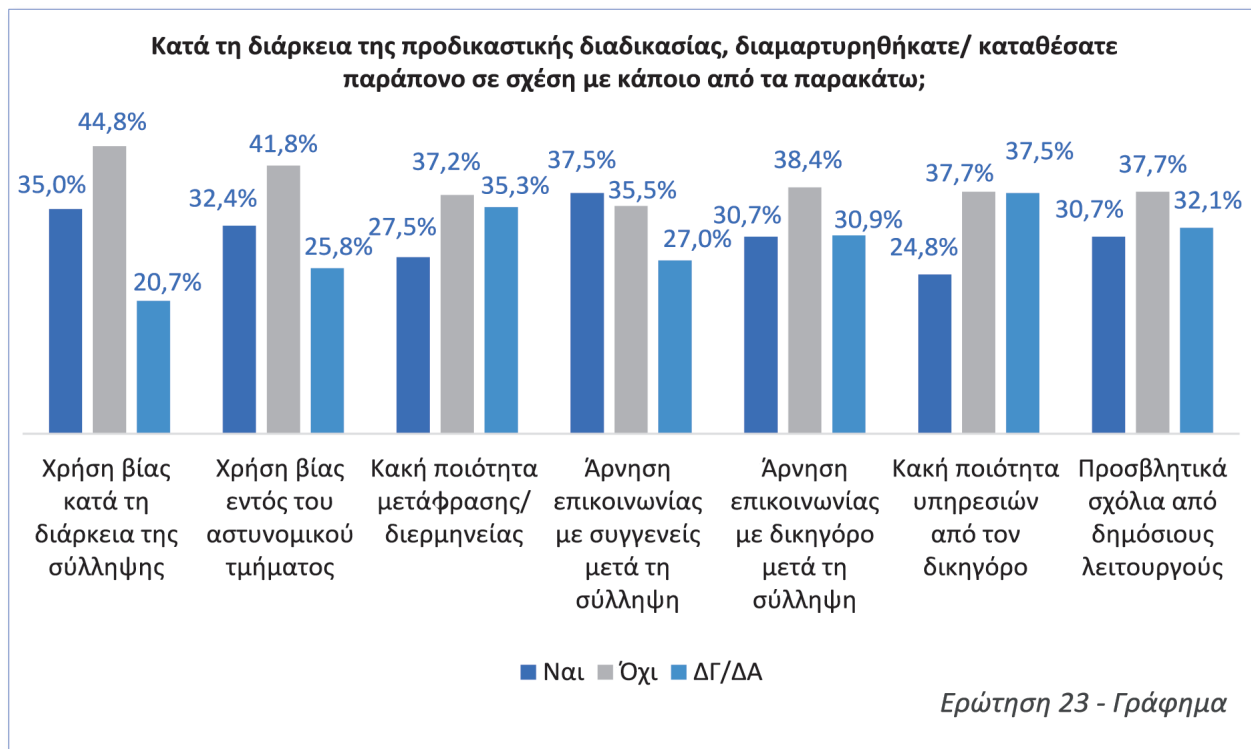
Εξετάζοντας τα υπό κρίση ποσοστά **κατά εθνικότητα**, προκύπτει ότι μικρό ποσοστό Ελλήνων κρατουμένων δέχθηκε προσβλητικά σχόλια σχετικά με την εθνική ταυτότητα (7%), την υπηκοότητα (6%), το φύλο (7%), τον σεξουαλικό προσανατολισμό (8%), το θρήσκευμα (6%) και την ηλικία του (7%). Στην περίπτωση των Αλβανών κρατουμένων, τα ποσοστά είναι υψηλότερα και ειδικότερα ανέρχονται σε 19% όσον αφορά στην εθνική ταυτότητα, σε 15% όσον αφορά στην υπηκοότητα, σε 5% όσον αφορά στο φύλο, σε 1% όσον αφορά στον σεξουαλικό προσανατολισμό, σε 8% όσον αφορά στη θρησκεία και σε 5% όσον αφορά στην ηλικία. Στην περίπτωση των Ρομά/Τσιγγάνων κρατουμένων, τα ποσοστά αυτά είναι υψηλότερα όσον αφορά στην εθνική ταυτότητα (44%), αλλά χαμηλότερα όσον αφορά στις υπόλοιπες παραμέτρους, όπως η υπηκοότητα (3%), το φύλο (5%), ο σεξουαλικός προσανατολισμός (3%), η θρησκεία (9%) και η ηλικία (5%). Στην περίπτωση των Σύρων κρατουμένων, τα ποσοστά αυτά είναι υψηλότερα όσον αφορά στο σύνολο σχεδόν των παραμέτρων, όπως η εθνική ταυτότητα και η υπηκοότητα (26%), το φύλο (21%), ο σεξουαλικός προσανατολισμός (17%), η θρησκεία (26%) και η ηλικία (21%). Το ίδιο ισχύει και στην πε-

ρίπτωση των Αφγανών κρατουμένων, όσον αφορά στην εθνική ταυτότητα και στην υπηκοότητα (26%), στο φύλο (5%), στη θρησκεία (21%) και στην ηλικία (5%).

Εξετάζοντας τα υπό κρίση ποσοστά **κατά ηλικία**, προκύπτει ότι ποσοστό τουλάχιστον 8% εκείνων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 19 και 30 ετών δέχθηκε προσβλητικά σχόλια, ενώ το ποσοστό εκείνων που δέχθηκαν προσβλητικά σχόλια σχετικά με την εθνική τους ταυτότητα ανέρχεται σε 23%. Ανάλογο ποσοστό των ανηκόντων στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 31 και 40 ετών δέχθηκε προσβολές κυρίως σχετικά με την εθνική ταυτότητα/υπηκοότητα του (22%). Ανάλογο είναι και το ποσοστό εκείνων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 41 και 50 ετών και δέχθηκαν προσβλητικά σχόλια σχετικά την εθνική ταυτότητα/υπηκοότητα τους (24%).

Εξετάζοντας τα υπό κρίση ποσοστά **κατά φύλο**, προκύπτει ότι οι άνδρες κρατούμενοι δέχθηκαν προσβλητικά σχόλια κατά πολύ μεγαλύτερο ποσοστό συγκριτικά με τις γυναίκες κρατούμενες. Για παράδειγμα, προσβλητικά σχόλια σχετικά με την εθνικότητα/υπηκοότητα του δέχθηκε ποσοστό 26% των ανδρών κρατουμένων και μόνο 2% των γυναικών. Προσβλητικά σχόλια σχετικά με το φύλο ή/και τον σεξουαλικό του προσανατολισμό δέχθηκε το 7% των ανδρών κρατουμένων και 3% των γυναικών. Προσβλητικά σχόλια σχετικά με τη θρησκεία του δέχθηκε το 12% των ανδρών κρατουμένων έναντι μόλις του 5% των γυναικών κρατουμένων. Προσβολές σχετικά με την ηλικία του δέχθηκε το 8% των ανδρών κρατουμένων έναντι μόλις του 3% των γυναικών κρατουμένων.

Όσον αφορά στις καταγγελίες που υποβλήθηκαν στο στάδιο της προδικασίας, η πλειοψηφία διαμαρτυρήθηκε/υπέβαλε καταγγελία λόγω άρνησης επικοινωνίας με συγγενείς μετά τη σύλληψη (37%), ενώ ακολουθούν διαμαρτυρίες/ καταγγελίες λόγω χρήσης βίας κατά τη σύλληψη (35%), εντός του αστυνομικού τμήματος (32%) και άρνησης επικοινωνίας με δικηγόρο μετά τη σύλληψη (30%). Το ίδιο ποσοστό δέχθηκε προσβολές ή υποτιμητικές δηλώσεις από δημόσιους λειτουργούς και το χαμηλότερο ποσοστό διαμαρτυριών/ καταγγελιών αφορούσε σε κακή ποιότητα των παρεχόμενων από τον δικηγόρο υπηρεσιών (24%). Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

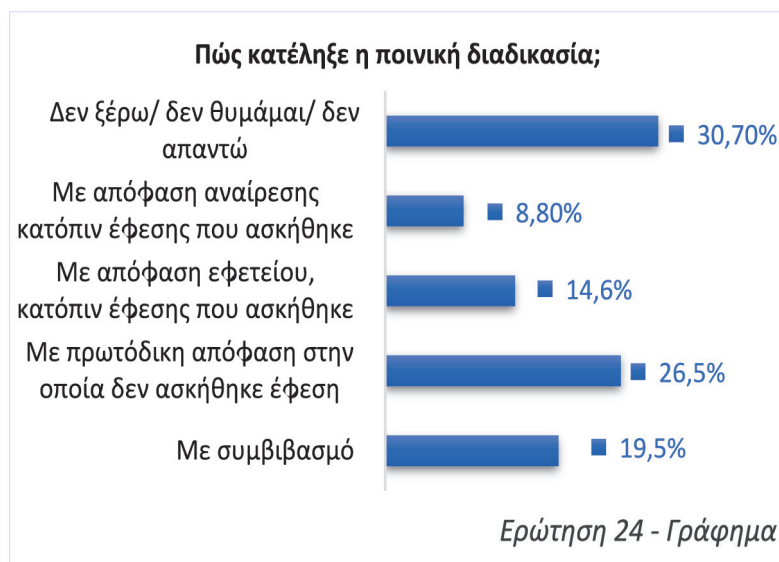
Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι ποσοστό 30% των

Ελλήνων κρατουμένων διαμαρτυρήθηκε/υπέβαλε καταγγελία λόγω άρνησης επικοινωνίας με συγγενείς μετά τη σύλληψη, ακολούθως λόγω χρήσης βίας κατά τη σύλληψη και μέσα στο αστυνομικό τμήμα (23%) και λόγω άρνησης επικοινωνίας με δικηγόρο μετά τη σύλληψη (24%), λόγω προσβολών ή υποτιμητικών δηλώσεων από δημόσιους λειτουργούς (18%) και το μικρότερο ποσοστό διαμαρτυρήθηκε/υπέβαλε καταγγελία λόγω κακής ποιότητας των παρεχόμενων από τον δικηγόρο του υπηρεσιών (14%). Οι Αλβανοί κρατούμενοι διαμαρτυρήθηκαν/υπέβαλαν καταγγελία κυρίως λόγω χρήσης βίας κατά τη σύλληψη και μέσα στο αστυνομικό τμήμα (44%) και ακολούθως λόγω άρνησης επικοινωνίας με συγγενείς ή με δικηγόρο μετά τη σύλληψη (38%), λόγω προσβολών ή υποτιμητικών δηλώσεων από δημόσιους λειτουργούς (42%) και το μικρότερο ποσοστό διαμαρτυρήθηκε/υπέβαλε καταγγελία λόγω κακής ποιότητας των παρεχόμενων από τον δικηγόρο του υπηρεσιών (14%). Οι Ρομά/Τσιγγάνοι κρατούμενοι διαμαρτυρήθηκαν/υπέβαλαν καταγγελία κυρίως λόγω χρήσης βίας κατά τη σύλληψη (41%), ακολούθως λόγω άρνησης επικοινωνίας με συγγενείς ή δικηγόρο μετά τη σύλληψη (26%), λόγω προσβολών ή υποτιμητικών δηλώσεων από δημόσιους λειτουργούς (32%) και το μικρότερο ποσοστό διαμαρτυρήθηκε/υπέβαλε καταγγελία λόγω κακής ποιότητας των παρεχόμενων από τον δικηγόρο του υπηρεσιών (20%).

Από την επισκόπηση των ποσοστών **κατά ηλικία** προκύπτει ότι εκείνοι που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 19 και 30 ετών διαμαρτυρήθηκαν/υπέβαλαν καταγγελίες κυρίως λόγω χρήσης βίας κατά τη σύλληψη και μέσα στο αστυνομικό τμήμα (40%) και ακολούθως λόγω άρνησης επικοινωνίας με συγγενείς ή δικηγόρο μετά τη σύλληψη (42%). Εκείνοι που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 31 και 40 ετών διαμαρτυρήθηκαν/υπέβαλαν καταγγελίες κυρίως λόγω χρήσης βίας κατά τη σύλληψη και εντός του αστυνομικού τμήματος (34%), καθώς και λόγω άρνησης επικοινωνίας με συγγενείς μετά τη σύλληψη (35%). Εκείνοι που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 41 και 50 ετών διαμαρτυρήθηκαν/υπέβαλαν καταγγελίες κυρίως για τους ίδιους λόγους, αλλά κατά χαμηλότερα ποσοστά. Για παράδειγμα, μόνο ποσοστό 25% διαμαρτυρήθηκε/κατήγγειλε ότι δεν μπόρεσε να επικοινωνήσει με συγγενή ή ότι υπέστη βία κατά τη σύλληψη και/ή στο αστυνομικό τμήμα. Ένα σχετικά υψηλότερο ποσοστό, συγκριτικά με τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες, διαμαρτυρήθηκε/υπέβαλε καταγγελία λόγω άρνησης επικοινωνίας με δικηγόρο μετά τη σύλληψη (29%).

Από την επισκόπηση των ποσοστών **κατά φύλο** προκύπτει ότι οι άνδρες κρατούμενοι διαμαρτυρήθηκαν/υπέβαλαν καταγγελίες κυρίως λόγω άρνησης επικοινωνίας με συγγενείς (38%), λόγω χρήσης βίας κατά τη σύλληψη (35%) και μέσα στο αστυνομικό τμήμα (36%) και λόγω άρνησης επικοινωνίας με δικηγόρο μετά τη σύλληψη (31%). Στην περίπτωση των γυναικών κρατουμένων, τα ποσοστά αυτά είναι σχετικά χαμηλότερα όσον αφορά στις διαμαρτυρίες/καταγγελίες λόγω χρήσης βίας κατά τη σύλληψη (31%), λόγω άρνησης επικοινωνίας με συγγενείς (25%), λόγω χρήσης βίας εντός του αστυνομικού τμήματος (14%) και λόγω άρνησης επικοινωνίας με δικηγόρο μετά τη σύλληψη (20%).

Για την πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα η ποινική διαδικασία περατώθηκε με πρωτοβάθμια απόφαση κατά της οποίας δεν ασκήθηκε έφεση (26,5%), ενώ σε ποσοστό 19,5% των περιπτώσεων περατώθηκε με συμβιβασμό. Σε ποσοστό 14,6% περατώθηκε με δευτεροβάθμια απόφαση κατόπιν άσκησης έφεσης κατά της πρωτοβάθμιας απόφασης. Τέλος, σε ποσοστό 8,8% των περιπτώσεων περατώθηκε με απόφαση ακυρωτικού δικαστηρίου κατόπιν άσκησης αναίρεσης. Αξίζει να

σημειωθεί ότι μεγάλο ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα (30,7%) δεν απάντησε στην ερώτηση αυτή. Σύμφωνα με την εμπειρία μας, κανένας κρατούμενος δεν αγνοεί την απόφαση που έχει εκδοθεί για το πρόσωπό του και την υπόθεσή του· η εν λόγω ερώτηση δεν απαντήθηκε σκοπίμως, σε περιπτώσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες στην έρευνα φοβήθηκαν ότι οι απαντήσεις τους θα καθιστούσαν δυνατή την ταυτοποίησή τους. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την εξέταση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι η ποινική διαδικασία εις βάρος των Ελλήνων κρατουμένων περατώθηκε με πρωτοβάθμια απόφαση κατά ποσοστό 38%, με δευτεροβάθμια απόφαση κατά ποσοστό 27% και με συμβιβασμό κατά ποσοστό 9%. Η ποινική διαδικασία εις βάρος των Αλβανών κρατουμένων περατώθηκε με πρωτοβάθμια απόφαση κατά ποσοστό 31%, με δευτεροβάθμια απόφαση κατά ποσοστό 14% και με συμβιβασμό κατά ποσοστό 22%. Η ποινική διαδικασία εις βάρος των Ρομά/Τσιγγάνων κρατουμένων περατώθηκε με πρωτοβάθμια απόφαση κατά ποσοστό 15%, με συμβιβασμό κατά ποσοστό 8% και με απόφαση ακυρωτικού δικαστηρίου κατόπιν άσκησης αναίρεσης κατά ποσοστό 17%.

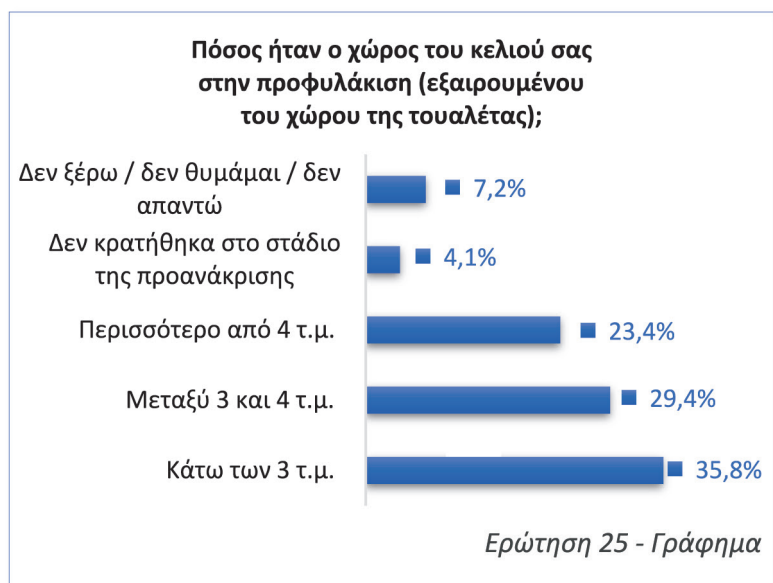
Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά ηλικία** προκύπτει ότι η ποινική διαδικασία εις βάρος των κρατουμένων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 19 και 30 ετών περατώθηκε με πρωτοβάθμια απόφαση κατά κύριο λόγο (25%) και ακολούθως με συμβιβασμό (17%), με απόφαση ακυρωτικού δικαστηρίου κατόπιν αναίρεσης (13%) και με δευτεροβάθμια απόφαση κατόπιν άσκησης έφεσης (12%). Η ποινική διαδικασία εις βάρος των κρατουμένων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 31 και 40 ετών περατώθηκε κατά πλειοψηφία με πρωτοβάθμια απόφαση (23%) και ακολούθως με συμβιβασμό (25%), με δευτεροβάθμια απόφαση κατόπιν άσκησης έφεσης (12%) και με απόφαση ακυρωτικού δικαστηρίου κατόπιν άσκησης αναίρεσης (5%). Η ποινική διαδικασία εις βάρος των κρατουμένων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 41 και 50 ετών περατώθηκε κατά πλειοψηφία με πρωτοβάθμια απόφαση (28%) και ακολούθως με δευτεροβάθμια απόφαση κατόπιν άσκησης έφεσης (20%) και με απόφαση ακυρωτικού δικαστηρίου κατόπιν άσκησης αναίρεσης (17%).

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά φύλο** προκύπτει ότι η ποινική διαδικασία εις βάρος των ανδρών κρατουμένων περατώθηκε κατά πλειοψηφία με πρωτοβάθμια απόφαση κατά της οποίας δεν ασκήθηκε έφεση (26%) και ακολούθως με συμβιβασμό (20%), με δευτεροβάθμια απόφαση κατόπιν άσκησης έφεσης (14%) και με απόφαση ακυρωτικού δικαστηρίου κατόπιν άσκησης αναίρεσης (9%). Αντίστοιχα, η ποινική διαδικασία εις βάρος των ανδρών κρατουμένων περατώθηκε κατά πλειοψηφία με πρωτοβάθμια απόφαση κατά της οποίας δεν ασκήθηκε έφεση (28%), ακολούθως με δευτεροβάθμια απόφαση κατόπιν άσκησης έφεσης (17%), με συμβιβασμό (5%) και με απόφαση ακυρωτικού δικαστηρίου κατόπιν άσκησης αναίρεσης (2%).

Συνθήκες κράτησης στο στάδιο της προδικασίας

Σε γενικές γραμμές, οι συνθήκες κράτησης στο στάδιο της προδικασίας διαφοροποιούνται ανά περίπτωση, αλλά **η πλειοψηφία των κρατουμένων επιβεβαίωσε ότι κρατήθηκε σε πολύ περιορισμένο χώρο για διάστημα μεγαλύτερο από μία ημέρα**, ενώ οι περισσότεροι από αυτούς είχαν ελάχιστη έως καθόλου επαφή με τους συγγενείς τους. Επιπλέον, κατά τη θέση ανοικτού τύπου ερωτήσεων ανέκυψαν περαιτέρω δευτερεύοντα ευρήματα σχετικά με τις συνθήκες κράτησης, όπως η διαμονή πολλών κρατουμένων σε ένα κελί – για παράδειγμα, 8 κρατούμενοι που κρατούνταν σε ένα κελί 4 τ.μ. χωρίς εξαερισμό ή εγκαταστάσεις υγιεινής. Πλήθος κρατουμένων διαμαρτυρήθηκε, επίσης, για την ποιότητα του φαγητού, την έλλειψη ζεστού νερού και τη συχνότητα καθαρισμού. Δεν ανέκυψαν σημαντικές διαφοροποιήσεις όσον αφορά στο μέγεθος του κελιού ή στη διάρκεια της κράτησης κρατουμένων διαφορετικών εθνικοτήτων (οι Αλβανοί κρατούμενοι

φέρεται, ωστόσο, ότι κρατήθηκαν για μεγαλύτερο διάστημα σε σχέση με άλλες εθνικότητες). Αξιοσημείωτο είναι εντούτοις το γεγονός ότι η πλειοψηφία των μεγαλύτερων σε ηλικία κρατουμένων κρατήθηκε για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα σε σχέση με τους νεότερους. **Ως βασικό πρόβλημα αναδείχθηκαν οι άθλιες συνθήκες που επικρατούν στις ελληνικές φυλακές.**

Το εμβαδόν των κελιών, στα οποία κρατήθηκαν οι κρατούμενοι στο στάδιο της προδικασίας, ήταν κάτω από 3 τ.μ. στην πλειοψηφία των περιπτώσεων (35,8%) και μεταξύ 3 και 4 τ.μ. σε ποσοστό 29,4% των περιπτώσεων. Μόνο σε ποσοστό 23,4% των περιπτώσεων κρατήθηκαν σε μεγαλύτερο χώρο (άνω των 4 τ.μ.), ενώ σε ποσοστό 7,3% των περιπτώσεων οι συμμετέχοντες στην έρευνα δεν θυμόνταν. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την εξέταση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι, στο στάδιο της προδικασίας, ποσοστό 34% των Ελλήνων κρατουμένων κρατήθηκε σε κελί μικρότερο των 3 τ.μ., ποσοστό 41% κρατήθηκε σε κελί μεταξύ 3 και 4 τ.μ. και ποσοστό 23% κρατήθηκε σε κελί μεγαλύτερο των 4 τ.μ. Στην περίπτωση των αλλοδαπών κρατουμένων, τα ποσοστά αυτά είναι ανάλογα, με ελάχιστες διαφοροποιήσεις. Ειδικότερα, ποσοστό 36% κρατήθηκε σε κελί μικρότερο των 3 τ.μ., ποσοστό 27% κρατήθηκε σε κελί μεταξύ 3 και 4 τ.μ. και ποσοστό 23% κρατήθηκε σε κελί μεγαλύτερο των 4 τ.μ. Εξειδικεύοντας τα ποσοστά αυτά με βάση τις πολυπληθέστερες εθνικότητες, ποσοστό 51% των Αλβανών κρατουμένων κρατήθηκε σε κελί μικρότερο των 3 τ.μ., ποσοστό 23% κρατήθηκε σε κελί μεταξύ 3 και 4 τ.μ. και ποσοστό 18% κρατήθηκε σε κελί μεγαλύτερο των 4 τ.μ. Το ένα τέταρτο των Ρομά/Τιγγάνων κρατουμένων κρατήθηκε σε κελί μικρότερο των 3 τ.μ. (26%), ποσοστό 37% εξ αυτών κρατήθηκε σε κελί μεταξύ 3 και 4 τ.μ. και ποσοστό 13% κρατήθηκε σε κελί μεγαλύτερο των 4 τ.μ.

Από την εξέταση των υπό κρίση ποσοστών **κατά ηλικία** προκύπτει ότι, στο στάδιο της προδικασίας, ποσοστό 40% των κρατουμένων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 19 και 30 ετών κρατήθηκε σε κελί μικρότερο από 3 τ.μ., ποσοστό 27% κρατήθηκε σε κελί μεταξύ 3 και 4 τ.μ. και ποσοστό 22% κρατήθηκε σε κελί μικρότερο των 4 τ.μ. Ποσοστό 35% των κρατουμένων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 31 και 40 ετών κρατήθηκε σε κελί μικρότερο από 3 τ.μ., ποσοστό 27% κρατήθηκε σε κελί μεταξύ 3 και 4 τ.μ. και ποσοστό 28% κρατήθηκε σε κελί μεγαλύτερο των 4 τ.μ. Οι κρατούμενοι που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 41 και 50 ετών κρατήθηκαν κυρίως σε κελί μικρότερο των 3 τ.μ. (30%), σε κελί μεταξύ 3 και 4 τ.μ. (33%), ενώ ποσοστό 21% κρατήθηκε σε κελί μεγαλύτερο των 4 τ.μ.

Από την εξέταση των υπό κρίση ποσοστών **κατά φύλο** προκύπτει ότι ποσοστό 35% των ανδρών κρατουμένων κρατήθηκε σε κελί μικρότερο των 3 τ.μ., ποσοστό 30% κρατήθηκε σε κελί μεταξύ 3 και 4 τ.μ. και ποσοστό 22% κρατήθηκε σε κελί μεγαλύτερο των 4 τ.μ. Αντιστοίχως, ποσοστό 40% των γυναικών κρατουμένων κρατήθηκε σε κελί μικρότερο από 3 τ.μ., ποσοστό 22% κρατήθηκε σε κελί μεταξύ 3 και 4 τ.μ. και ποσοστό 25% κρατήθηκε σε κελί μεγαλύτερο των 4 τ.μ.

Πόση ώρα περνούσες, κατά μέσο όρο, στο κελί σου κατά τη διάρκεια της προδικαστικής διαδικασίας;

Ερώτηση 26 - Γράφημα

Οι περισσότεροι κρατούμενοι περνούσαν πάνω από μία ημέρα στο κελί τους. Ποσοστό 15,3% περνούσε λιγότερες από 14 ώρες στο κελί του, ποσοστό 17,8% περνούσε μεταξύ 14 και 17 ωρών στο κελί του και ποσοστό 8% περνούσε μεταξύ 20 και 23 ωρών στο κελί του. Περίπου το 5% των κρατουμένων απάντησε ότι δεν κρατήθηκε στο στάδιο της προδικαστικής. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι ποσοστό 44% των Ελλήνων

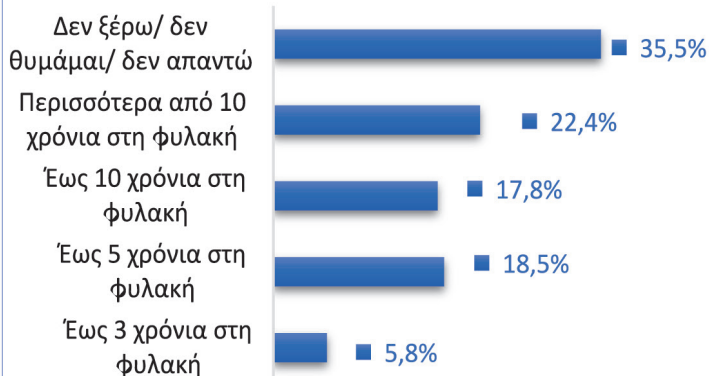
κρατουμένων περνούσε περισσότερες από 23 ώρες και ποσοστό 18% περνούσε 17 έως 20 ώρες στο κελί του. Οι περισσότεροι αλλοδαποί κρατούμενοι (30%) περνούσαν επίσης περισσότερες από 24 ώρες στο κελί τους, ενώ ποσοστό 19% εξ αυτών περνούσε μεταξύ 14 και 17 ωρών στο κελί. Ποσοστό 32% των Αλβανών κρατουμένων περνούσε περισσότερες από 23 ώρες στο κελί του και ποσοστό 20% περνούσε λιγότερες από 14 ώρες στο κελί. Οι περισσότεροι Ρομά/Τσιγγάνοι κρατούμενοι περνούσαν περισσότερες από 23 ώρες στο κελί τους (20%) και ποσοστό 23% εξ αυτών περνούσε μεταξύ 14 και 17 ωρών στο κελί. Οι περισσότεροι Ιρανοί κρατούμενοι (77%) περνούσαν περισσότερες από 23 ώρες στο κελί τους.

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά ηλικία** προκύπτει ότι ποσοστό 28% των κρατουμένων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 19 και 30 ετών περνούσε περισσότερες από 23 ώρες στο κελί του, ενώ ποσοστό 17% περνούσε 14 έως 17 ώρες στο κελί του και ακόμη 17% περνούσε λιγότερες από 14 ώρες στο κελί του. Ποσοστό 32% των κρατουμένων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 31 και 40 ετών περνούσε περισσότερες από 23 ώρες στο κελί του

και ποσοστό 19% εξ αυτών περνούσε 14 έως 17 ώρες. Οι περισσότεροι κρατούμενοι που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 41 και 50 ετών περνούσαν περισσότερες από 23 ώρες στο κελί τους (44%) και ποσοστό 13% εξ αυτών περνούσε μεταξύ 14 και 17 ωρών στο κελί.

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά φύλο** προκύπτει ότι σχεδόν το ένα τρίτο των ανδρών κρατουμένων περνούσε περισσότερες από 23 ώρες στο κελί του (30%), ποσοστό 18% εξ αυτών περνούσε μεταξύ 14 και 17 ωρών στο κελί του, ποσοστό 16% περνούσε λιγότερες από 14 ώρες στο κελί του και ποσοστό 13% περνούσε μετα-

Ποιά είναι η μεγαλύτερη ποινή φυλάκισης που αντιστοιχεί στην κατηγορία που σου απαγγέλθηκε;

Ερώτηση 27 - Γράφημα

ξύ 17 και 20 ωρών στο κελί του. Περισσότερες από τις μισές γυναίκες κρατούμενες περνούσαν περισσότερες από 23 ώρες στο κελί τους (54%), ενώ ποσοστό 17% εξ αυτών περνούσε μεταξύ 20 και 23 ωρών στο κελί του.

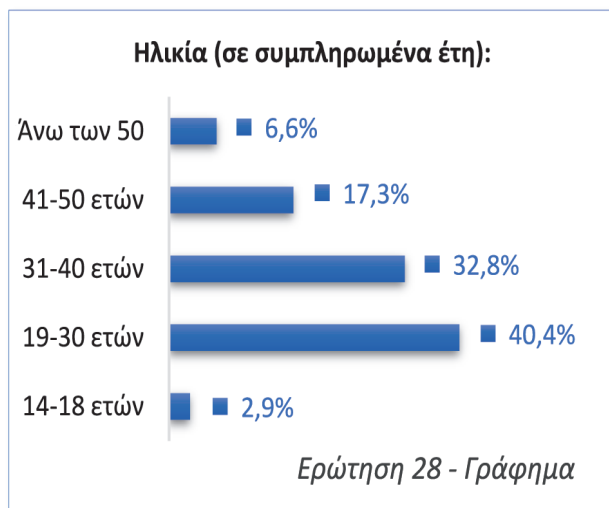
Οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα δεν απάντησαν σε αυτή την ερώτηση (35,5%), για τον ίδιο λόγο που επισημάνθηκε στην Ερώτηση 24. Σε περίπτωση που οι συμμετέχοντες στην έρευνα φοβόνταν ότι οι απαντήσεις τους θα καθιστούσαν δυνατή την ταυτοποίησή τους, επέλεγαν να μην απαντήσουν. Στην πλειοψηφία των υπόλοιπων συμμετεχόντων (22,4%) απαγγέλθηκε κατηγορία που αντιστοιχούσε σε ποινή φυλάκισης διάρκειας άνω των 10 ετών, ενώ σε ποσοστό 18,5% απαγγέλθηκε κατηγορία που αντιστοιχούσε σε ποινή φυλάκισης μέγιστης διάρκειας 5 ετών. Σε ποσοστό περίπου 17,8% επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης διάρκειας έως 10 ετών και σε ποσοστό μόλις 5,8% επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης διάρκειας μικρότερης των 3 ετών.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα, ηλικία και φύλο

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι σε ποσοστό 34% των Ελλήνων κρατουμένων επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης διάρκειας έως 5 ετών, σε ποσοστό 19% επιβλήθηκε ποινή διάρκειας έως 10 ετών και σε ποσοστό 16% επιβλήθηκε ποινή διάρκειας άνω των 10 ετών. Σε γενικές γραμμές, στους αλλοδαπούς κρατουμένους επιβλήθηκε ποινή διάρκειας έως 5 ετών, κατά ποσοστό 15%, ενώ σε 17% εξ αυτών επιβλήθηκε ποινή διάρκειας έως 10 ετών και σε ποσοστό 23% επιβλήθηκε ποινή διάρκειας άνω των 10 ετών. Ειδικότερα, σε ποσοστό 15% των Αλβανών κρατουμένων επιβλήθηκε ποινή διάρκειας έως 5 ετών, σε ποσοστό 20% επιβλήθηκε ποινή διάρκειας έως 10 ετών και σε ποσοστό 41% επιβλήθηκε ποινή διάρκειας άνω των 10 ετών. Περαιτέρω, σε ποσοστό 14% των Ρομά/Τσιγγάνων κρατουμένων επιβλήθηκε ποινή διάρκειας έως 5 ετών, σε ποσοστό 14% επιβλήθηκε ποινή διάρκειας έως 10 ετών και σε ποσοστό 11% επιβλήθηκε ποινή διάρκειας άνω των 10 ετών.

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά ηλικία** προκύπτει ότι στην πλειοψηφία των κρατουμένων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 19 και 30 ετών (24%) επιβλήθηκε ποινή διάρκειας έως 5 ετών ή έως 10 ετών (18%). Στην πλειοψηφία των κρατουμένων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 31 και 40 ετών επιβλήθηκε ποινή διάρκειας άνω των 10 ετών (23%) ή έως 10 ετών (24%). Τέλος, στην πλειοψηφία των κρατουμένων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 41 και 50 ετών επιβλήθηκε ποινή διάρκειας άνω των 10 ετών (28%).

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά φύλο** προκύπτει ότι σε ποσοστό 22% των ανδρών κρατουμένων επιβλήθηκε ποινή διάρκειας άνω των 10 ετών, σε ποσοστό 19% επιβλήθηκε ποινή διάρκειας έως 10 ετών, ενώ σε ποσοστό 19% επιβλήθηκε ποινή διάρκειας έως 5 ετών. Στην πλειοψηφία των γυναικών κρατουμένων επιβλήθηκε ποινή διάρκειας έως 5 ετών (14%) ή άνω των 10 ετών (20%).

Δημογραφικά στοιχεία

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα (40,4%) ήταν ηλικίας μεταξύ 19 και 30 ετών, ενώ ποσοστό 32,8% ήταν μεταξύ 31 και 40 ετών. Ένα σημαντικό ποσοστό ήταν μεταξύ 41 και 50 ετών (17,3%) και ποσοστό 6,6% ήταν άνω των 50 ετών. Ποσοστό μόλις 3% ανήκε στην ηλικιακή ομάδα 14 έως 18 ετών, στο οποίο περιλαμβάνονται μόνο πρόσωπα ηλικίας 18 ετών, καθώς στα Καταστήματα Κράτησης Ανδρών και Γυναικών στα οποία πραγματοποιήθηκε η έρευνα δεν κρατούνται ανήλικοι. Στο παρακάτω

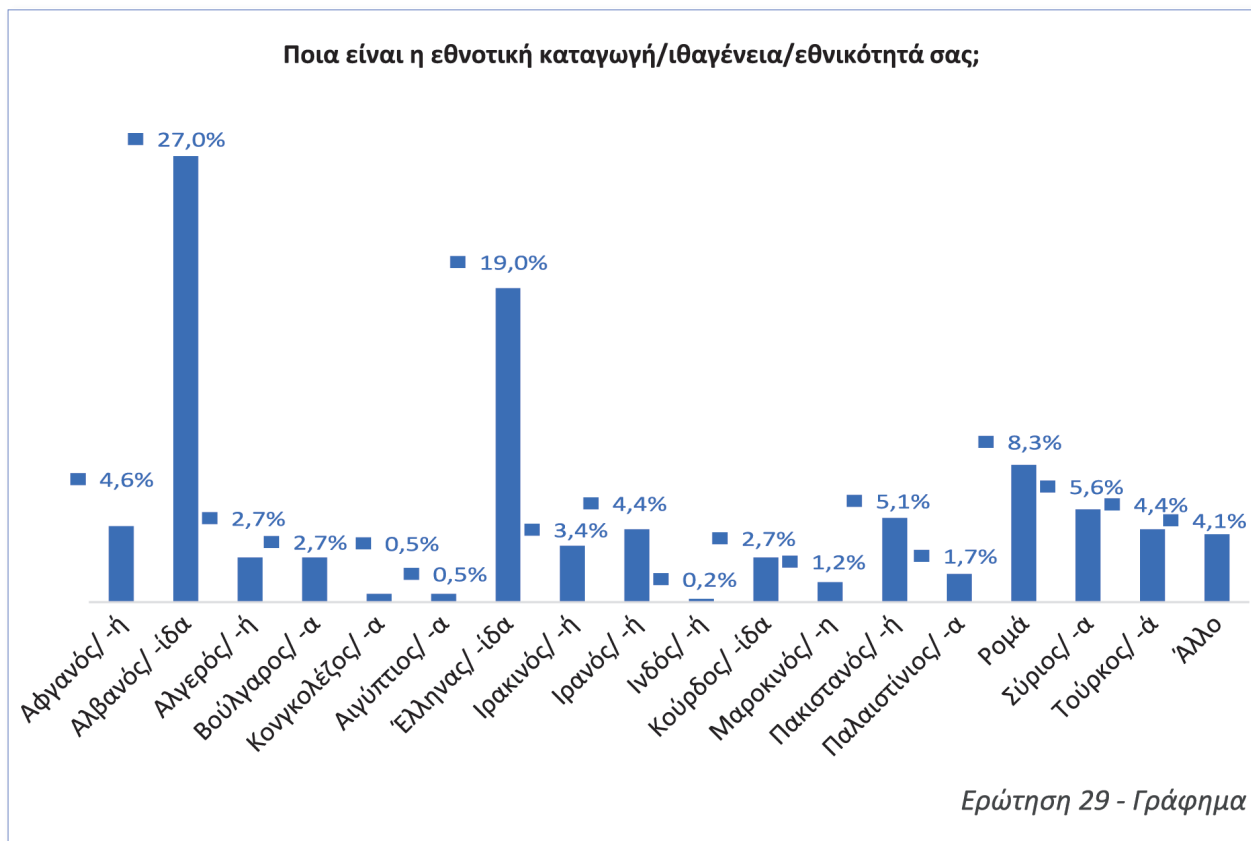
γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με εθνικότητα και φύλο

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά εθνικότητα** προκύπτει ότι ποσοστό 38% των Ελλήνων κρατουμένων ήταν μεταξύ 31 και 40 ετών και ποσοστό 22% εξ αυτών ήταν μεταξύ 19 και 30 ετών. Όσον αφορά στους αλλοδαπούς κρατούμενους, οι Αλβανοί κρατούμενοι ήταν κατά πλειοψηφία μεταξύ 19 και 30 ετών (42%), οι Σύριοι κρατούμενοι ήταν κατά πλειοψηφία μεταξύ 19 και 30 ετών (47%), οι Πακιστανοί ήταν κατά πλειοψηφία μεταξύ 19 και 30 ετών (52%) και οι Ρομά/Τσιγγάνοι διαφόρων εθνικοτήτων ήταν κατά πλειοψηφία μεταξύ 19 και 30 ετών (47%).

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά φύλο** προκύπτει ότι η πλειοψηφία των ανδρών κρατουμένων ήταν κυρίως μεταξύ 19 και 30 ετών (41%) και μεταξύ 31 και 40 ετών (33%). Η πλειοψηφία των γυναικών κρατουμένων ήταν μεταξύ 31 και 40 ετών (34%) και μεταξύ 19 και 30 ετών (28%).

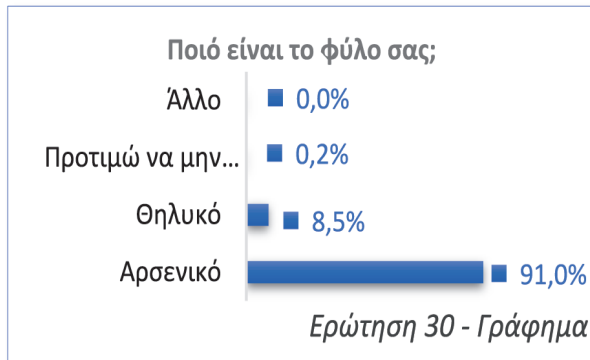
Η πλειοψηφία των αλλοδαπών συμμετεχόντων στην έρευνα ήταν Αλβανοί (27%), πρόσωπα που δήλωσαν ότι είναι Ρομά/Τσιγγάνοι (8,3%), Σύριοι (5,6%), Πακιστανοί (5,1%), Αφγανοί (4,6%), Ιρανοί (4,4%), Τούρκοι (4,4%) και Ιρακινοί (3,4%). Οι υπόλοιποι ήταν Αλγερινοί (2,67%), Βούλγαροι (2,4%), Κούρδοι (2,7%), Παλαιστίνιοι (1,7%), Μαροκινοί (1,2%), Κονγκολέζοι (0,5%), Αιγύπτιοι (0,5%) και Ινδοί (0,2%). Ένα σημαντικό ποσοστό (5,6%) προτίμησε να μη δηλώσει την ταυτότητά του. Οι Έλληνες κρατούμενοι αντιστοιχούν σε ποσοστό 19% των συμμετεχόντων στην παρούσα έρευνα, ενώ στην πραγματικότητα αντιστοιχούν σε ποσοστό 34% κατά προσέγγιση των κρατουμένων στα καταστήματα κράτησης Κορυδαλλού. *Οι αριθμοί και τα ποσοστά τροποποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της έρευνας, καθώς, μεταξύ της έναρξης και της λήξης της, ο συνολικός πληθυσμός μεταβλήθηκε λόγω εσωτερικών μεταγωγών.* Ωστόσο, έγιναν προσαρμογές προκειμένου να απεικονιστούν τα τρέχοντα ποσοστά, όπως περιγράφεται στο εισαγωγικό μέρος της έκθεσης. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Συσχέτιση αποτελεσμάτων με φύλο

Από την επισκόπηση των υπό κρίση ποσοστών **κατά φύλο** προκύπτει ότι οι Αλβανοί κρατούμενοι ήταν κατά πλειοψηφία άνδρες (86%), οι Έλληνες ήταν κατά 86% άνδρες και κατά 14% γυναίκες, οι Ιρακινοί ήταν κατά 100% άνδρες, οι Σύροι ήταν κατά 100% άνδρες, οι Πακιστανοί ήταν κατά 95% άνδρες και κατά 5% γυναίκες, οι Αφγανοί ήταν κατά 100% άνδρες, οι Ιρανοί ήταν κατά 100% άνδρες, οι Τούρκοι ήταν κατά 100% άνδρες και εκείνοι που δήλωσαν Ρομά/Τσιγγάνοι ήταν κατά 80% άνδρες και κατά 20% γυναίκες.

Σε γενικές γραμμές, όπως αναλύθηκε παραπάνω, η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού των φυλακών είναι άνδρες (91%), κάτι που αποτυπώνεται και στην έρευνα. Σε πρώτη φάση, ποσοστό

μεγαλύτερο από το 12% των απαντήσεων που συλλέχθηκαν προήλθε από γυναίκες κρατούμενες, λόγω της αυξημένης προθυμίας τους να συμμετάσχουν στην έρευνα. Ωστόσο, το δείγμα εξισορροπήθηκε με τη μείωση των απαντήσεων των γυναικών κρατουμένων, ώστε να αντιστοιχεί στην πραγματική ισορροπία φύλων του πληθυσμού των καταστημάτων κράτησης Κορυδαλλού. Στο παρακάτω γράφημα απεικονίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν σε αυτή την ερώτηση.

Η συσχέτιση του φύλου **με την εθνικότητα** και την **ηλικία** αποτυπώνεται στις Ερωτήσεις 28 και 29.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας, όσον αφορά στις συνθήκες αστυνομικής κράτησης, η χρήση βίας παραμένει σταθερό πρόβλημα που αναφέρουν οι κρατούμενοι. Οι περισσότεροι κρατούμενοι που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφεραν ότι είτε υπέστησαν είτε υπήρξαν μάρτυρες χρήσης βίας κατά τη σύλληψή τους ή την άφιξή τους στο αστυνομικό τμήμα. Η χρήση βίας και υποτιμητικής γλώσσας εις βάρος των προσώπων που τίθενται υπό κράτηση συνιστά συνήθη πρακτική, η πιθανότητα της οποίας αυξάνεται στις περιπτώσεις νεότερων κρατουμένων και την οποία υφίστανται σχεδόν αποκλειστικά άνδρες κρατούμενοι.

Στο πλαίσιο της αστυνομικής κράτησης, η διασφάλιση πρόσβασης σε δικηγόρο πάσχει κατάφωρα. Το ζήτημα αυτό συνδέεται εμφανώς με την εθνικότητα/υπηκοότητα, με μεγαλύτερο αριθμό αλλοδαπών κρατουμένων (κατά κύριο λόγο) να αναφέρουν ότι δεν είχαν πρόσβαση σε δικηγόρο, είτε στο πλαίσιο της αστυνομικής κράτησης είτε μετά την απαγγελία κατηγορίας. Η συντριπτική πλειοψηφία των αλλοδαπών κρατουμένων δεν μπόρεσε να συναντηθεί με κάποιον συγγενή μετά τη σύλληψη, ενώ οι Έλληνες κρατούμενοι δεν ανέφεραν το ίδιο πρόβλημα. Περαιτέρω, ιατρική εξέταση, μετά την αρχική θέση υπό κράτηση, διενεργήθηκε σε ελάχιστες περιπτώσεις, στην περίπτωση λιγότερων από τους μισούς κρατουμένους που συμμετείχαν στην έρευνα, ανεξαρτήτως εθνικότητας.

Από την έρευνα ανέκυψε η προβληματική κατάσταση σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα στο στάδιο της προδικασίας, καθώς λιγότεροι από τους μισούς αλλοδαπούς κρατουμένους ενημερώθηκαν για τα δικαιώματά τους, κυρίως προφορικά και σε γλώσσα που δεν κατανοούσαν. Προβληματισμοί εγείρονται ιδίως σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση, ένα από τα δικαιώματα ως προς τα οποία οι αλλοδαποί κρατούμενοι έλαβαν τη λιγότερη ενημέρωση.

Το σημαντικότερο είναι ότι η πλειοψηφία των κρατουμένων ανέφερε ότι δημόσιοι λειτουργοί τους απηύθυναν προσβλητικά σχόλια. Από την άλλη πλευρά, αλλοδαποί ιδίως κρατούμενοι ανέφεραν ότι αυτού του είδους τα σχόλια συνδέονταν με την εθνική τους ταυτότητα. Οφείλει να επισημανθεί ότι η υποβολή καταγγελίας δεν συνιστά ιδιαίτερα συνήθη πρακτική, καθώς λιγότερο από το ένα τέταρτο των κρατουμένων υπέβαλε καταγγελία σχετικά με ανάρμοστη συμπεριφορά την οποία υπέστη ή της οποίας υπήρξε μάρτυρας.

Τέλος, οι συνθήκες κράτησης κατά την προδικασία ποικίλλουν, αλλά η πλειοψηφία επιβεβαίωσε ότι στις ελληνικές φυλακές επικρατούν δυσμενείς συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων της ιδιαίτερως περιορισμένης χωρητικότητας, του μεγάλου αριθμού ωρών κράτησης, αλλά και διαμαρτυριών περί κακής ποιότητας του φαγητού, έλλειψης ζεστού νερού και συχνότητας καθαρισμού.

ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ

ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΑΤΣΟΥ